

Upravljanje OSOBNIM FINANCIJAMA

PRIRUČNIK za počinitelje kaznenih djela ▶

Impresum

Autori i autorice:

Roditelji u akciji: Mirna Čačić i Ivana Zanze

Ekonomska klinika: Lucija Mandić, Lucija Batistić, Loredana Milaković, Monika Lauš, Dean Popović i Erna Kukovec

Urednica: Katarina Guja

Lektorica: Marijeta Matijaš

Fotografije i ilustracije: istockphoto.com, pexels.com, unsplash.com, pixabay.com

Grafički dizajn: ACT Printlab

Naklada: 1000 komada

Izdavač: Roditelji u akciji

Izdano: Zagreb, srpanj, 2021.

Ovaj dokument je izrađen u okviru projekta moto#R - Motiviranjem i osnaživanjem do resocijalizacije koji su sufinancirali Europska unija iz Europskog socijalnog fonda i Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost udruga Roditelji u akciji i Ekonomska klinika.

ISBN: 978-953-8131-30-1 (tiskano izdanje)

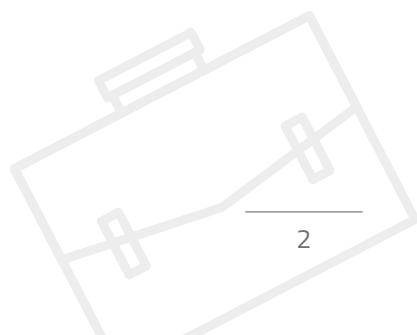
978-953-8131-31-8 (PDF)

Sadržaj

Uvod	4
Cjeloživotno učenje	5
Psihološke posljedice zatvora	6
Što je to cjeloživotno učenje i zašto nam je ono važno?	9
Važnost učenja tijekom izdržavanja kazne zatvora	10
Povratak u zajednicu nakon izvršavanja kazne zatvora	
– mogućnosti učenja i stjecanja znanja i vještina	13
Obrazovanje za odrasle	14
Kako krenuti?	15
Mogućnosti pri HZZ-u	18
Što je neformalno učenje?	19
Praktični koraci	20
Kako razgovarati o iskustvu zatvora s poslodavcima?	22
Kako se sve može zaposliti?	24
Samozapošljavanje – oblici poslovnog subjekta	25
Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću – j. d. o. o.	26
Društvo s ograničenom odgovornošću – d. o. o.	26
Obrt	27
OPG	28
Mjere za zapošljavanje	29

Financijska pismenost	35
Mitovi vezani uz financijsku pismenost	37
Razlikovanje potreba i želja te procjenjivanje vrijednosti cijena	40
Banke i njihove usluge	44
Vrste bankovnih računa	44
Tekući račun i dopušteno prekoračenje	44
Žiro račun	45
Može li banka otvoriti neki od računa bez mog znanja?	46
Vrste platnih kartica	47
Debitne kartice	47
Kreditne kartice i kartice s odgođenim plaćanjem	47
<i>Prepaid</i> kartice	48
<i>Revolut</i> kartica	48
Kako do štednje?	49
Što je štedni račun?	51
Sve o kreditima	52
Vrste nenamjenskih kredita	52
Vrste namjenskih kredita	52
Procedura odobravanja kredita	54
Osnovne informacije koje treba znati prije dizanja kredita	56
Pojmovnik	56
1. Kakva je vaša trenutna financijska situacija	61
2. Saznajte koliko si možete priuštiti	61
3. Kakav je vaš status u banci? Vaša kreditna prošlost?	62
4. Za što vam je potreban kredit?	62
5. Kojem tipu osobe pripadate?	63
6. Koliko vam je novca potrebno?	63
7. Što možete ponuditi kao osiguranje	63
Upravljanje osobnim financijama u koracima	64
Primjeri iz prakse	69
Literatura	74

Uvod

Iskustvo izdržavanja kazne zatvora nosi sa sobom brojne posljedice na samo funkcioniranje osobe, na mentalno zdravlje i na osjećaj odgovornosti prema sebi i drugima. Kako bi osoba mogla biti aktivan član zajednice, treba se, prije svega, moći brinuti o sebi i drugima. Ulaganje u svoja znanja i stjecanje novih vještina jedan je od preduvjeta da se osoba može nositi s različitim društvenim promjenama te biti financijski stabilna i neovisna.

Iako je izdržavanje kazne zatvora teško i zahtjevno iskustvo, utjecaj zatvoreništva na samog pojedinca, na kraju najviše ovisi o njemu samom. Prije svega, važno je osvijestiti koje su posljedice izdržavanja kazne zatvora i kako one mogu utjecati na daljnji život. Nadalje, koje mogućnosti osoba ima kako bi učinila životne promjene te gdje može dobiti pomoć i podršku.

Ovaj priručnik vam može pomoći da osvijestite utjecaj zatvora na svoje mentalno zdravlje i nakon što ste izašli na slobodu te može vam biti praktičan vodič u prevladavanju različitih životnih izazova.

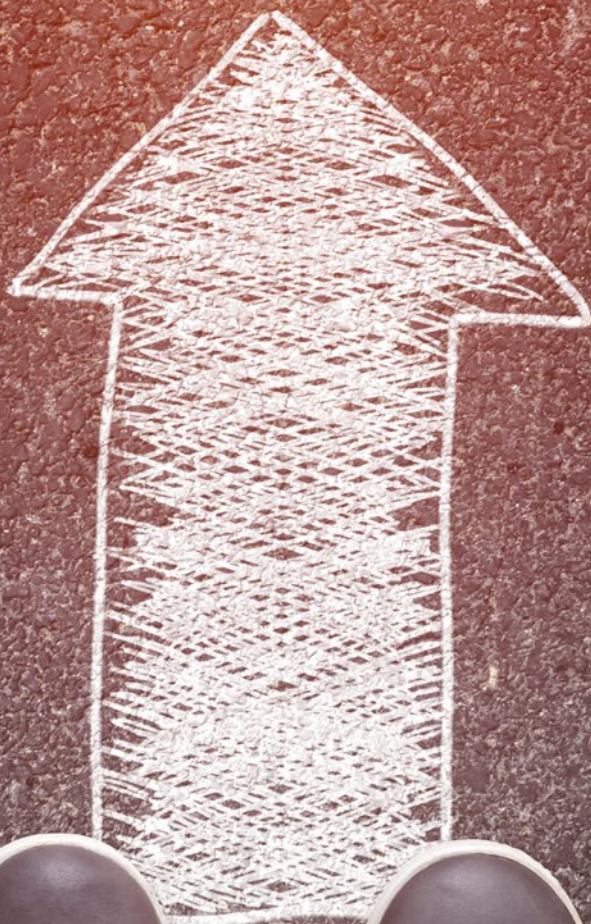
U prvom dijelu o cjeloživotnom učenju možete pročitati zašto je ono važno, kako steći različita znanja i vještine tijekom izdržavanja kazne zatvora te nakon povratka u zajednicu. Tu su i konkretni koraci kako potražiti zaposlenje ili edukaciju te kako postaviti ciljeve u vezi s donošenjem novih životnih odluka. U drugom dijelu predstavljene su različite mogućnosti u vezi sa zapošljavanjem s obzirom na pravni oblik zaposlenja koje bi vam mogle biti jako korisne u planiranju budućnosti. U trećem dijelu ćemo razjasniti osnovne pojmove o financijskoj pismenosti koji bi vam mogli pomoći u boljem razumijevanju i upravljanju financijama.

Zapošljavanje i racionalno upravljanje financijama važni su preduvjeti kako biste mogli organizirati život u zajednici na društveno prihvatljiv način te doprinijeti svojoj obitelji. Iskoristite ovaj priručnik za razvijanje osobnih ciljeva i donošenje novih životnih odluka u planiranju vlastite budućnosti.

Mnogo utakmica sam izgubio, ali nikad nisam išao na utakmicu očekujući da ću je izgubiti.

Michael Jordan

| Cjeloživotno učenje |

Psihološke posljedice zatvora

Prilagodba na život u zatvoru je često vrlo težak proces te može imati posljedice na kvalitetu života nakon izdržavanja kazne zatvora i povratka u zajednicu. Osobe koje odlaze na izdržavanje kazne zatvora prolaze cijeli niz prilagodbi u vezi s boravkom u kaznenom tijelu jer ono ima vrlo specifična pravila i strukturu. Iako svaki pojedinac može reagirati drugačije na boravak u zatvoru, postoje određene zajedničke karakteristike koje su česte kod zatvorenika i zatvorenica, a javljaju se nakon izlaska na slobodu.

Prilagodba na boravak u zatvoru je vrlo teška, a mehanizmi koji se stvaraju mogu uzrokovati poteškoće kasnije, nakon izlaska na slobodu.

Riječ *institucionalizacija* odnosi se na usvajanje normi i pravila specifičnih za određeni kontekst u kojem se osoba nalazi. Njome se opisuje kako okruženje transformira pojedince i oblikuje ih. Riječ je o psihološkim prilagodbama koje se događaju kao odgovor na zahtjeve koje okolina pred pojedinca postavlja.

Zatvor je vrlo specifično okruženje koje ima stroga pravila funkcioniranja i vrlo ograničen kontakt s vanjskim svijetom. **Zatvorenici i zatvorenice prolaze prilagodbu tijekom koje se preuzimaju zatvorska pravila u razmišljanju, ponašanju i osjećajima. Riječ je o uobičajenim prilagodbama na život u instituciji.** Kada ulaze u zatvor, osobe se moraju prilagoditi na gubitak slobode i gubitak privatnosti, ali najvažnija je zapravo promjena koja se u njima samima događa kao reakcija na uvjete u kojima se nalaze.

Ova prilagodba podrazumijeva gubitak slobode i mogućnosti donošenja najjednostavnijih odluka u vezi s vlastitom svakodnevicom. Neki ljudi se na to priviknu relativno brzo, a neki nikada, do kraja trajanja kazne. U početku većini teško pada odreći se slobode i autonomije što zatvor kao institucija zahtijeva, međutim kasnije se događa da osobe mogu izgubiti inicijativu za donošenje samostalnih odluka jer su se navikle na strukturu u kojoj je sve već za njih odlučeno. **Kod nekih ekstremnih slučajeva osobe nisu uopće u stanju donositi za sebe odluke nakon izlaska iz zatvora.**

Na što se sve treba prilagoditi:

- gubitak privatnosti i dijeljenje prostora s nepoznatim osobama;
- život u ograničenom unutarnjem i vanjskom prostoru;
- gubitak kontrole nad svakodnevnim malim životnim izborima – što jesti, kada se odmarati, što raditi, kada izaći i dr.;
- nemogućnost ostvarivanja kontakata s obitelji i prijateljima u onoj količini i obliku kako bi to osoba željela;
- sam status zatvorenika/zatvorenice koji može utjecati na stvaranje negativne slike o sebi i lošeg socijalnog statusa;
- kućni red i stroga svakodnevna struktura u kojoj je svaki trenutak unaprijed isplaniran;
- strogo propisan popis predmeta koji se smiju imati u osobnoj upotrebi;
- potrebno odobrenje za neke odluke i postupke u životu – npr. ostvarivanje pogodnosti izlaska u zajednicu, videopoziv s članovima obitelji i sl.;
- smanjena mogućnost utjecaja na živote članova obitelji i drugih bliskih osoba i smanjena mogućnost zajedničkih odlučivanja o stvarima u koje su ranije bili uključeni.

Jasne granice i ograničenja na koja se zatvorenici i zatvorenice moraju naviknuti, kontinuiran nadzor i kažnjavanje zbog kršenja zatvorskih pravila dovode do toga da neke osobe nakon povratka u zajednicu izgube sposobnost da se oslanjaju na vlastitu prosudbu te otežano preuzimaju inicijativu u vezi s donošenjem životnih odluka, što se loše odražava na kvalitetu njihova života i odnose s bliskim osobama.

Jedna od mogućih posljedica boravka u zatvoru je razvijanje **pretjerane opreznosti i stanja pobuđenosti** koje je stalno prisutno kod pojedinca neovisno o situaciji u kojoj se nalazi. Ovo stanje se može javiti kao posljedica dugotrajne izloženosti okolini za koju osoba procjenjuje da je za nju bila opasna. Ako se recimo osoba osjećala nesigurno tijekom izdržavanja kazne i organizirala je aktivnosti tako da izbjegne opasnosti, ta je reakcija korisna jer je nastala zbog vlastite zaštite te odgovarala je trenutačnoj opasnosti. **Međutim, ako osoba nakon izlaska iz zatvora i dalje svaku situaciju percipira kao opasnu, ako svaku osobu promatra kao prijatnu, to joj može stvoriti poteškoće u svakodnevnom funkcioniranju te ukazuje na nezadovoljenu potrebu za sigurnošću.**

To znači da osoba nakon što izađe na slobodu svaku novu životnu situaciju doživljava kao opasnost i očekuje napad. Stanje pojačane pobuđenosti iscrpljuje osobu emocionalno i tjelesno jer je stalno drži u grču i na oprezu. Ovakva reakcija

je normalna u situacijama stvarne opasnosti, međutim ako je osoba kontinuirano u stanju pripravnosti, izložena je dugotrajnom stresu koji narušava kvalitetu života i predstavlja rizik za mentalno i tjelesno zdravlje te osobe.

Svako iskustvo djeluje na pojedinca na različite načine. Izdržavanje kazne zatvora je iskustvo koje može značajno utjecati na pojedinca te unijeti promjene na način razmišljanja i ponašanja. Važno je osvijestiti koje su se promjene dogodile i kako one mogu utjecati na vaš budući život. To se pogotovo odnosi na negativne promjene koje bi vam mogle stvarati probleme u izgradnji života nakon izdržavanja kazne.

Ako primijetite:

- **da vam je teško donositi i najjednostavnije odluke u vezi s vlastitim životom;**
- **da vam je teško uključiti se u aktivnosti u kojima ste prije izdržavanja kazne zatvora sudjelovali;**
- **da vam je teško preuzimati obaveze koje ste prije odrađivali;**
- **da vas događanja i ljudi oko vas zbunjuju te vam unose nemir zbog očekivanja prema vama;**
- **da imate probleme u svojoj roditeljskoj ulozi jer ne znate kako biste uspostavili odnos s djecom i drugim članovima obitelji, ne možete odlučiti što ćete raditi i kako ćete organizirati svoje vrijeme;**
- **da vas prati osjećaj kontinuirane anksioznosti, nelagode, straha i panike,**

potražite pomoć i podršku. Postoje savjetovišta koja se bave pružanjem pomoći i podrške, a možete ih pronaći u adresaru internetske stranice kakodalje.eu prema svom mjestu prebivališta.

Navedene posljedice samo su neke od mogućih poteškoća prilikom povratka iz kaznenog tijela u zajednicu. One mogu negativno utjecati na vaše svakodnevno funkcioniranje i na donošenje novih životnih odluka jer upravo osjećaj nemoći i izloženost kontinuiranom stresu može biti jedna od najtežih prepreka ponovnom organiziranju života na slobodi. Povratak u zajednicu podrazumijeva donošenje novih odluka i istraživanje novih mogućnosti koje su značajno ograničene ako vam je ugroženo zdravlje.

Za odluku o stjecanju novih znanja i vještina potrebna je inicijativa i osjećaj da možemo utjecati na vlastiti život i dobrobit, da možemo unositi pozitivne životne promjene. **Kako bismo uopće mogli donositi nove životne odluke, potrebno je osvijestiti što nas u tome koči, ali i zašto je učenje važno.** Što dobivamo kada učimo i obrazujemo se kao odrasle osobe, zašto je to važno i ima li to uopće smisla s obzirom na našu okolinu pročitajte u nastavku.

Što je to cjeloživotno učenje i zašto nam je ono važno?

Koncept cjeloživotnog učenja je pojam s kojim se sve češće susrećemo, a veže se uz društvo koje uči, što podrazumijeva da pojedinac ulaže u svoja znanja i vještine kako bi išao ukorak s razvojem koji se oko njega događa, a da mu to isto društvo to omogućava i potiče ga na stjecanje novih znanja i vještina. Cjeloživotno učenje dolazi kao odgovor na problem zastarijevanja znanja i sve većeg jaza između zahtjeva tržišta i trenutačnih znanja i vještina koje imamo.

Nekada su se u školi mogla steći znanja i vještine koje su u tom trenutku pojedincu mogle omogućiti financijsku sigurnost i siguran posao tijekom desetljeća, međutim danas to više nije slučaj. Društvo je izloženo mnogim promjenama s kojima je vrlo zahtjevno ići ukorak.

Jeste li znali da u današnje vrijeme znanje zastarijeva većom brzinom nego ikad prije? *Poluživot znanja* je termin za broj godina koje su potrebne da neko znanje zastari, a u današnje vrijeme on je sve kraći i kraći, tj. potrebno je manje od radnog vijeka da određeno znanje zastari i da više nije upotrebljivo.

Koliko smo toga naučili u školi, a koliko su nam ta znanja i vještine korisne danas? Koliko ih zapravo možemo unovčiti i s njima preživjeti pitanja su koja si svatko od nas treba postaviti.

Ulaganjem u različita znanja i vještine pokazujete da ste spremni ići ukorak s društvenim promjenama. Osim što ćete tako biti spremniji za tržište rada i pokazati potencijalnim poslodavcima i okolini da ste fleksibilni i svestrani, time također možete upoznati različite zanimljive ljude. Što više različitih znanja i vještina imate, to više širite svoj krug poznanstava te otvarate si nove mogućnosti. Ulaganjem u sebe i učenjem različitih vještina, također razvijate samopoštovanje i osjećaj vlastite vrijednosti te ideju oko toga što zaslužujete u životu. Upravo učenjem i povećavanjem svojih kompetencija možemo mijenjati sliku o sebi koju imamo te pokrenuti pozitivne promjene u vlastitom životu.

Jeste li znali da je prije stotinjak godina osnovno školovanje bilo najveće obrazovno postignuće većine stanovništva, a sada nije ni najniže obrazovno postignuće?

Svatko za sebe mora procijeniti koliko je spreman uložiti novca, truda i vremena u učenje, uzimajući u obzir vlastite želje, mogućnosti i zahtjeve okoline. Za to je potrebno poznavanje sebe i svojih navika, ali i mogućnosti koje se pružaju u okolini. Prije svega važno je dobro istražiti što sve postoji u zajednici ili kaznenom tijelu (ovisno o tome u kojoj ste fazi procesa) od programa kojima se mogu steći nove kompetencije do sustava podrške koji je dostupan.

Važnost učenja tijekom izdržavanja kazne zatvora

Izdržavanje kazne zatvora je vrlo specifično iskustvo, međutim i tamo se vrijeme može ispuniti različitim aktivnostima koje mogu biti smislene te značajno doprinijeti razvoju različitih vještina koje mogu biti vrlo korisne nakon izlaska na slobodu.

Rad na sebi

Vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora možete iskoristiti u osmišljavanju vlastitih ciljeva osobnoga i profesionalnoga razvoja. Možete pokušati pronaći odgovor na neka važna životna pitanja poput: što želim u budućnosti i kako ću

to postići? Osvrnuti se na odnose s bliskim osobama – ***kako se ponašam prema drugima i koju im poruku šaljem svojim ponašanjem?*** Nadalje, što mi je u životu stvarno važno i koliko se brinem o tome? U kaznenim tijelima postoje službenici za tretman koji savjetuju zatvorenike i zatvorenice te ih pripremaju na život nakon zatvora. Iskoristite podršku koja vam je ponuđena u obliku razgovora s njima. Možete zajedno postaviti ciljeve na kojima želite raditi nakon što procijenite što vam je potrebno. Osvještavanje vlastitih postupaka, misli i osjećaja može biti teško i zahtjevno, ali dugoročno gledano može vam otvoriti neke nove poglede na svijet i vašu ulogu u njemu.

Radionice i programi u kaznenim tijelima

U kaznenim tijelima održavaju se različite radionice i grupni tretmani kojima je cilj jačanje različitih vještina, promjena vlastitog ponašanja i nošenja s vlastitim emocijama. Postoje različiti tipovi radionica i programa u koje se možete uključiti. Ciklus radionica *Zatvorenik kao roditelj* namijenjen je roditeljima maloljetne djece kako bi ojačali svoje roditeljske vještine te zadržali bliskost sa svojom obitelji tijekom izdržavanja kazne zatvora. Nadalje, postoje različiti programi koji su usko povezani s pojedinačnim programom izdržavanja kazne zatvora koji se radi za svakog zatvorenika posebno gdje ga se pokušava uključiti u aktivnosti s obzirom na njegove specifične potrebe – poput programa za ovisnike (alkohol, droga) i treninga kontrole agresivnog ponašanja.

Udruge koje su aktivne u zatvorskom sustavu također znaju organizirati cikluse različitih radionica s ciljem pružanja podrške i osnaživanja. Što je sve ponuđeno od aktivnosti provjerite sa službenicima tretmana u kaznenom tijelu u kojem izdržavate kaznu.

Formalne edukacije u kaznenim tijelima

U kaznenim tijelima postoji mogućnost završavanja osnovne škole, osposobljavanja za obavljanje određenih vrsta poslova, dostupno je srednjoškolsko obrazovanje za određena zanimanja te pohađanje raznih tečajeva. Kaznionice i zatvori obvezni su organizirati izobrazbu radi završavanja osnovne škole za osobe do 21 godine starosti, a opismenjavanje se organizira neovisno o dobi. Ostale obrazovne aktivnosti odvijaju se u skladu s mogućnostima i kapacitetima samih kaznenih tijela.

Srednjoškolski programi su verificirani te upisuju se u knjižicu rada, a naglasak je na jednostavnim zanimanjima za koje se može organizirati praktična nastava unutar kaznenog tijela. Tako su na popisu jednostavni poslovi koji se obavljaju u kuhinji, konobarenje te poslovi obrade drva (parketar, drvoprerađivač-stolar), poslovi iz područja stočarstva i poljoprivrede (uzgojitelj svinja i goveda, vočar-vinogradar, ratar-povrtlar) te građevine (monter metalnih konstrukcija, rukovatelj viličarom, soboslikar-ličilac, zavarivač, pomoćni zidar, monter strojeva i konstrukcija te traktorist) i slično. **Tu je također važno naglasiti da nigdje na svjedodžbama koje se dobivaju prilikom uspješno završenog obrazovanja neće pisati da su one stečene u kaznenom tijelu.**

Provjerite koje sve mogućnosti imate s obzirom na kazneno tijelo u kojem ćete izdržavati ili već izdržavate kaznu zatvora. Svako kazneno tijelo je posebno te orijentirano je na specifične edukacije i zanimanja koja su prilagođena njihovim mogućnostima. Tako je, recimo, Kaznionica u Lepoglavi poznata po proizvodnji drvenog namještaja, a Kaznionica u Požegi po tekstilnoj radionici.

Povratak u zajednicu nakon izvršavanja kazne zatvora – mogućnosti učenja i stjecanja znanja i vještina

Osobe koje su izdržavale kaznu zatvora ili je trenutačno izdržavaju nalaze se u vrlo specifičnoj poziciji jer su (bile) izolirane od vanjskog svijeta određeno vrijeme tijekom kojeg nisu mogle ići ukorak s društvenim promjenama koje se trenutačno događaju. Situacija je posebno izazovna za one osobe koje su izdržavale dugotrajnu kaznu zatvora te trebat će im određeno vrijeme da se priviknu na nove okolnosti i ponovno organiziraju svoj život na društveno prihvatljiv način. Bez obzira na dužinu kazne, valja uzeti u obzir da je kazneno tijelo specifično okruženje koje ostavlja određene posljedice na navike i svakodnevno funkcioniranje te da je potrebno određeno vrijeme da se osoba prilagodi životu na slobodi.

Povratak u zajednicu nosi sa sobom mnogobrojne izazove poput pronalaska novog zaposlenja, povratka u obitelj i ponovnog preuzimanja odgovornosti koje je osoba imala prije izdržavanja kazne zatvora. **Kako biste se mogli nositi sa svim izazovima koji se pred vama nalaze, najprije morate osvijestiti koja znanja i vještine posjedujete, a koje još trebate steći kako biste mogli imati financijsku neovisnost te postati aktivan član društva.** Tu je važno realno procijeniti vlastite mogućnosti, provjeriti kakva je trenutačna situacija na tržištu rada te koliko je tehnologija uznapredovala tijekom vašeg izdržavanja kazne zatvora. Ako želite naučiti nešto novo ili unijeti promjene u svoj život, dobro se informirajte o mogućnostima koje imate. Postoje mnoge udruge koje kroz svoje projekte imaju osigurana sredstva za pohađanje različitih programa usavršavanja i prekvalifikacija. Ponuda nije ista cijelo vrijeme i ovisi o projektima. Primjerice, u jednom trenutku može se dogoditi da tri udruge kroz projekte nude različite programe usavršavanja i prekvalifikacija, a sljedeće godine da nema ni jedna. Prema tome, važno je neprestano pratiti mogućnosti. **Svoju potragu možete započeti na internetskim stranicama *Platforme za resocijalizaciju* www.kakodalje.eu na kojoj možete pronaći korisne informacije o različitim temama poput roditeljstva, zapošljavanja, edukacija te ostalih važnih informacija.** U nastavku možete pročitati informacije o programima obrazovanja za odrasle – **koji sve programi postoje i kako ih razlikovati, kako pronaći relevantne informacije o obrazovanju i zapošljavanju te odakle krenuti?**

Obrazovanje za odrasle

Obrazovanje odraslih temelji se na načelu cjeloživotnoga učenja, a ustanove za obrazovanje odraslih temeljem odobrenja Ministarstva znanosti i obrazovanja, provode programe prekvalifikacije i stjecanja srednje stručne spreme. Prema Zakonu o obrazovanju odraslih, programi obrazovanja odraslih jednako se vrednuju kao i programi redovnih škola te, što je najvažnije, upisuju se u e-radnu knjižicu i pružaju jednake mogućnosti zapošljavanja i rada.

Programi obrazovanja odraslih dijele se na prekvalifikaciju te stjecanje srednje stručne spreme, ovisno o tome s kojim zadnjim završenim obrazovanjem osoba upisuje program. **Program prekvalifikacije** upisuju osobe koje imaju završenu srednju školu te žele steći još jedno zvanje. Trajanje programa prekvalifikacije pojedine obrazovne skupine ovisi o samoj strukturi grupe, odnosno o utvrđenim razlikama ispita, ali obično se završava u jednoj obrazovnoj godini. **Program stjecanja srednje stručne spreme** upisuju osobe koje su završile osnovnu školu ili su iz nekog razloga odustale od obrazovanja tijekom redovne srednje škole. Ako je zadnje završeno obrazovanje osnovna škola, upisuje se razred po razred i slušaju se svi predmeti (općeobrazovni i stručni predmeti). Kada je riječ o djelomično završenoj srednjoj školi, upisuje se obrazovanje na temelju zadnjeg završenog razreda, uz polaganje razlike ispita koja postoji između programa koji je pohađan u redovnoj školi i novoupisanog programa.

Osim navedenih programa, postoje mnogobrojni tečajevi i seminari na kojima se mogu naučiti različite vještine, od informatičke pismenosti do različitih stranih jezika, prezentacijskih vještina i slično. Također, ako se odlučite na visoko obrazovanje, postoje mnogobrojna učilišta koja vam mogu ponuditi organizaciju školovanja, a da uz to možete raditi.

Kako krenuti?

Za početak možete *prosurfati* internetskom stranicom **EduCentar** koja je namijenjena informiranju o različitim vrstama edukacija i tečajeva. Tamo se oglašavaju različita učilišta koja nude programe prekvalifikacije i usavršavanja, programe stjecanja srednje i visoke stručne spreme, škole stranih jezika te drugi različiti organizatori edukacija. Edukacije koje se nude podijeljene su na sljedeće kategorije:

- (1) **online edukacija;**
- (2) **tečajevi koji uključuju prekvalifikacije i škole stranih jezika;**
- (3) **ponude fakulteta te**
- (4) **različiti oblici poslovne edukacije poput seminara, treninga i usavršavanja.**

Na stranici se, također, mogu pronaći korisni savjeti u vezi s odabirom edukacija i druge praktične informacije o mogućnostima edukacija. Više možete pročitati na EduCentar.net. Korisne informacije možete pronaći i na internetskoj stranici **Platforme za resocijalizaciju** www.kakodalje.eu na kojoj je pod kategorijom **edukacija** objavljeno koje od udruge trenutačno nude različite programe edukacija ili radionica, a pod kategorijom **nakon zatvora** možete pronaći različite informacije o organizaciji života nakon izlaska na slobodu.

Korisne informacije također se mogu pronaći na portalima za zapošljavanje poput MojPosao.hr i posao.hr gdje se osim ponude poslova mogu pronaći različiti savjeti o pronalasku zaposlenja, aktualne vijesti iz svijeta zaposlenja i druge praktične informacije. Tako se na portalu Mojposao.hr, odnosno na internetskoj stranici [Moja Plaća](http://MojaPlaća) može provjeriti uobičajena plaća za određeno radno mjesto ili možete izračunati svoju bruto ili neto plaću na [kalkulatoru plaća](http://kalkulatoru.plaća). To može biti korisna priprema za razgovor s poslodavcem kada vas pita koliku plaću očekujete te da imate svijest o razlici između bruto i neto plaće. Nadalje na istom portalu pod kategorijom savjeti imate na raspolaganju jako opsežnu bazu članaka o tome kako trebaju izgledati životopis i molba za posao te na što trebate obratiti pažnju prilikom razgovora s potencijalnim poslodavcima.

Znate li razliku između bruto i neto plaće?

Plaća ima tri iznosa – bruto 2, bruto 1 i neto. Razumijevanje navedenih pojmova može vam biti korisno prilikom zaposlenja i rada i pri shvaćanju vrijednosti vašeg rada.

Bruto 2 plaća je ukupan trošak poslodavaca, odnosno ukupan iznos koji poslodavac plaća za vaš rad u određenom obračunskom razdoblju (uobičajeno mjesečno). Ako ste sami sebi poslodavac, to je iznos koji morate zaraditi da biste bili „na financijskoj nuli”. Bruto 2 plaća sastoji se od bruto 1 plaće i doprinosa za zdravstveno osiguranje koje je poslodavac obvezan uplaćivati za radnike.

Bruto 1 plaća je iznos iz kojega se obračunavaju obvezni doprinosi iz plaće (mirovinsko osiguranje – I. i II. stup) i troškovi poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak. Bruto 1 je iznos koji se uobičajeno stavlja u ugovor o radu.

Neto plaća je iznos umanjen za sve obvezne doprinose, porez i prirez, odnosno iznos koji je vidljiv na vašem računu.

Svi navedeni iznosi vidljivi su na platnoj listi koju je poslodavac obvezan uručiti radniku po isteku obračunskog razdoblja. Radnik na temelju platne liste može kontrolirati uplaćuje li poslodavac sve zakonom propisane doprinose. Također, bitno je shvatiti da iznos koji primite na svoj tekući račun (neto iznos plaće) nije ukupna vrijednost vašeg rada, nego da poslodavac uplaćuje doprinose i obveze iz plaće (bruto 1) i na plaću (bruto 2). Ako vas zanima više o porezima, informacije možete pronaći u poglavlju o financijskoj pismenosti.

U nastavku donosimo primjer obračuna na temelju prosječne bruto plaće po zaposlenome u pravnim osobama u Hrvatskoj za 2020. godinu¹. Važno je napomenuti da je izračun informativan te finalni iznosi ovise o osobnim i ostalim olakšicama (odbitcima), rasporedu poreznih stopa i prirezu.²

¹ Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_20_484.html

² Izračun je napravljen prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak (NN 138/2020) i Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima (NN 106/2018)

Bruto 1		9.216,00 kn
I. stup mirovinskog osiguranja	15 % (od bruto 1)	1.382,40 kn
II. stup mirovinskog osiguranja	5 % (od bruto 1)	460,80 kn
Ukupni doprinosi iz bruta	20 %	1.843,20 kn
Ukupna olakšica		4.000,00 kn
Oporezivi dohodak		3.372,80 kn
Ukupni porez	20 % (od oporezivog dohotka)	674,56 kn
Ukupni prerez	18 % (od ukupnog poreza)	121,42 kn
Ukupni porez i prerez		795,98 kn
Bruto 2		10.736,64 kn
Doprinos za zdravstveno osiguranje	16.50 % (od bruta 1)	1.520,64 kn
Ukupni doprinosi na bruto		1.520,64 kn
Neto plaća		6.576,82 kn

Mogućnosti pri HZZ-u

Hrvatski zavod za zapošljavanje ima različite mjere kojima pokušava osposobiti ljude za tržište rada te pomoći im da pronađu zaposlenje. **Od mjere do karijere** je paket mjera prilagođen različitim skupinama ljudi od dugotrajno nezaposlenih osoba do poduzetnika. Što se sve nudi i kako ostvariti prava pogledajte na internetskim stranicama Mjere³ ili u drugoj cjelini ove brošure.

Osim toga, u okviru HZZ-a organiziran je **Centar za informiranje i savjetovanje o karijeri – CISOK** u kojem možete dobiti pomoć i potporu u vezi sa zapošljavanjem i edukacijom te ostale korisne informacije (organiziran je u 12 većih gradova u Hrvatskoj). Više o tome možete pronaći na internetskim stranicama CISOK-a. CISOK je namijenjen pružanju podrške građanima u planiranju školovanja, razvoju vještina za učinkovito donošenje odluka o karijeri te olakšavanju procesa donošenja odluka u vezi s karijerom i pristupom informacijama o tržištu rada i obrazovanju. Na stranicama postoji i vodič za mjere HZZ-a u kojem, nakon što navedete svoje osobne podatke (dob, stupanj obrazovanja, itd.), ponudi vama dostupne mjere za koje se možete prijaviti. Provjerite na koje mjere i programe HZZ-a imate pravo na Navigatoru mjera⁴.

HZZ je također pokrenuo internetsku stranicu **e-usmjeravanje** na kojoj se mogu pronaći korisne informacije u vezi s izborom obrazovanja i pripremom za zapošljavanje. Dostupni su različiti alati poput: *Upitnika za samoprocjenu osobina ličnosti vezano uz zapošljavanje*, *Upitnika interesa i kompetencija* te *Alata za razvoj karijere*. Ova stranica može biti dobra početna točka za procjenu vlastitih interesa. Više pročitajte na e-Usmjeravanje.⁵

---

³ <https://mjere.hr/>

⁴ <https://mjere.hzz.hr/Posloprimci/Main>

⁵ <https://e-usmjeravanje.hzz.hr/alati-za-upravljanje-karijerom>

Što je neformalno učenje?

U procesu pronalaska posla i pisanja životopisa svaki oblik znanja i kompetencija dobro dođe, posebice ako su aktualna, tražena i nadovezuju se na već postignuto formalno obrazovanje. Razne okolnosti mogu biti razlog manjeg broja kompetencija i prilika za usavršavanje, kao i trenutačna spriječenost izdvajanja vremena zbog roditeljskih, radnih ili drugih obaveza. U suvremeno doba komunikacija i interneta, nude se brojne mogućnosti informiranja i prikupljanja novih znanja iz različitih područja koja mogu biti korisna za svakodnevni život, hobije ili zapošljavanje.

Učenje nije više ograničeno na formalni obrazovni sustav i provođenje vremena u učionicama te, uz osnovno poznavanje računalnih vještina, može se pristupiti velikom broju *online* edukacija, a uz poznavanje nekog stranog jezika mogućnosti postaju još veće. Brojne organizacije civilnog društva i različite institucije često nude besplatne programe edukacija, posebice za nezaposlene osobe, pri čemu se mogu steći doista vrijedna znanja i certifikati i bolje se pozicionirati na tržištu rada.

Upamtite, svako novo znanje i stečena vještina povećavaju vašu zapošljivost!

Polazište za pronalazak odgovarajuće edukacije je svakako informiranje te stoga vrijedno je pratiti obavijesti lokalnih infocentara, volonterskih klubova i udruga, kao i otvorenih učilišta, gdje se često mogu pronaći obavijesti o lokalnim besplatnim edukacijama i mogućnostima za usavršavanje.

U nastavku navodimo nekoliko mogućnosti:

Učenje stranih jezika:

Duolingo – besplatna aplikacija za računala i mobilne uređaje koja nudi mogućnosti učenja više desetaka svjetskih jezika, a o njezinoj korisnosti pokazuju i istraživanja da za 34 sata aktivnog učenja jezika putem ove aplikacije možete steći znanje usporedivo s pohađanjem jednog semestra u školi stranih jezika.

HelloTalk – besplatna aplikacija čija je posebnost učenje jezika u kontaktu s izvornim govornicima putem različitih komunikacijskih kanala poput glasovnih poruka, poziva ili videopoziva. Njome se koristi više od 15 milijuna ljudi te nudi besplatne tečajeve za više od 150 jezika.

Memrise – više od 200 tečajeva za besplatno učenje čitavog niza jezika uz postojanje mogućnosti plaćanja za dodatne sadržaje.

Online tečajevi:

Future Learn – više stotina dostupnih tečajeva širokog spektra tema, različitog vijeka trajanja te besplatnog pristupa za vrijeme trajanja tečaja.

Coursera – jedna od vodećih platformi za *online* tečajeve s dostupnim širokim rasponom tečajeva u suradnji s nekim od najboljih svjetskih sveučilišta.

Udemy – popularna platforma za učenje na kojoj su mnogi tečajevi besplatni.

Edx – kao i Coursera, vrlo popularna platforma za različite *online* tečajeve različite tematike.

Google Garaža – nudi jednostavan besplatan tečaj digitalnog marketinga i niz drugih tečajeva o *online* poslovanju s fleksibilnim, prilagođenim tečajevima obuke uz mogućnost rješavanja testova i dobivanja certifikata. Sadržaji su dostupni na hrvatskom jeziku.

SRCE (Sveučilište u Zagrebu, sveučilišni računski centar) ima niz programa namijenjenih građanima, od besplatnih jednodnevnih radionica do različitih edukacija o informatičkoj pismenosti. Imaju značajne popuste za nezaposlene te velik broj besplatnih *online* tečajeva, a na internetskoj stranici mogu se naći i različiti materijali za učenje.

Praktični koraci

Kako donijeti odluku o zaposlenju, obrazovanju ili nekoj drugoj životnoj promjeni?

Postavite ciljeve!

1. Postavite ciljeve tako što ćete razmisliti koje promjene želite uvesti u svoj život što se tiče rada i zapošljavanja ili neke druge životne odluke. Što biste željeli raditi, naučiti ili ostvariti? Napišite svoja tri cilja kako biste ostvarili svoje želje. Nakon što ste postavili ciljeve možete krenuti u njihovo razrađivanje. U nastavku ćemo navesti mogućnosti razrađivanja ciljeva povezanih s odlukama o obrazovanju i(li) zapošljavanju.

Istražite što se traži na tržištu rada!

2. Kako biste bili sigurni da je ono što želite traženo (školovanje ili zanimanje), tj. da postoje mogućnosti rada u navedenom zanimanju, *surfajte* po portalima za posao kako biste vidjeli kakva je ponuda i potražnja: što se traži od zanimanja te kakva se znanja i vještine traže za navedeno zanimanje. Možda zaključite da vaše idealno zanimanje nije baš najtraženije, ali pronađete neku drugu potražnju. U svakom slučaju razmislite o onome što ste pronašli. Može se dogoditi da neka zanimanja trenutačno nisu aktualna zbog neke privremene krize, a možda je to odraz neke dugotrajnije promjene. O tome se možete posavjetovati sa svojim savjetnikom u uredu HZZ-a.

Informirajte se o mogućnostima usavršavanja i(li) prekvalifikacije!

3. Nakon što ste provjerili što se traži od znanja i vještina, trebate utvrditi što posjedujete. Bez obzira na to želite li promijeniti zanimanje ili ćete ostati u istom području, uvijek se može dogoditi da utvrdite da vam nešto nedostaje. To može biti neka informatička vještina, strani jezik ili jednostavno diploma/kvalifikacija za određeno zanimanje. Provjerite što vam je dostupno od edukacija na internetskim stranicama [HZZ-a](#), [EdukaCentra](#), **Platforme za resocijalizaciju** [kakodalje.eu](#), internetskim stranicama udruga koje se bave ovim područjem ili pokušajte steći znanje na nekoj od besplatnih platformi za *online* učenje. Neke od mogućnosti *online* učenja opisane su ranije u tekstu. Ponekad za iste programe postoje različite cijene koje značajno variraju, a ne moraju nužno značiti veću kvalitetu, a ponekad možete pronaći programe koji su financirani različitim projektima te su za vas kao korisnika i(li) korisnicu besplatni. Već *googlenjem* možete doći do vrlo korisnih informacija, ali važno je da se kontinuirano informirate o svim mogućnostima.

Provjerite koliko programi za koje ste se odlučili pružaju znanja i vještina s obzirom na realnu osposobljenost za određeni zanat i profesiju. Danas postoje mnogobrojne usluge međutim važno je razmišljati o stvarnoj kvaliteti programa koji se nude i koliko ćete imati praktične koristi od toga. Također, osim omjera cijene i kvalitete važno je da provjerite upisuje li se tečaj u e-knjžicu i ima li navedeno učilište koje ste odabrali odobrenje Ministarstva znanosti i obrazovanja. Za ovaj korak je najvažnije istraživanje i detaljno informiranje o usluzi koja vas zanima. Možete tražiti da vas učilište koje ste odabrali spoji s osobama koje su prošle iste ili slične programe kako biste razmijenili iskustva i dobili povratnu informaciju.

Potražite savjet u uredu HZZ-a!

4. Konzultirajte se sa savjetnikom u uredu HZZ-a ili s drugim različitim savjetnicima u vezi s odabirom edukacija, zanimanja ili zaposlenja. Pri HZZ-u postoji (u 12 većih gradova u Hrvatskoj) Centar za informiranje i savjetovanje o karijeri – CISOK u kojem možete dobiti pomoć i potporu u vezi sa zapošljavanjem i edukacijama te ostale korisne informacije. U ostalim županijama pomoć možete dobiti u uredu HZZ-a. Više o tome možete pronaći na internetskim stranicama cisok.hr. Osnovne informacije u vezi s procjenom vlastitih sposobnosti i interesa možete provjeriti na internetskoj stranici e-usmjeravanje gdje se nalaze različiti upitnici samoprocjene koji mogu biti prvi korak u informiranju.

Potražite pomoć i podršku!

5. Kada vam je teško, potražite pomoć i potporu. **Velika je životna vještina znati kada i kako potražiti pomoć, a upravo je ona ponekad nužna kako bismo mogli savladati i najteže životne prepreke.** Kada se osjećate loše ili ne znate kako započeti s promjenama, potražite pomoć. Zapamtite, kako biste mogli uvesti promjene u svoj život, potreban vam je osjećaj vlastite vrijednosti i svijest da to možete učiniti. Gdje i kako potražiti pomoć saznajte na kakodalje.eu.

Kako razgovarati o iskustvu zatvora s poslodavcem?

Izdržavanje kazne zatvora može značajno utjecati na život pojedinca i na njegovu sliku o sebi te na svijest o vlastitim mogućnostima. To se pogotovo naglašava u periodu, netom nakon kraja izdržavanja kazne, kada se osoba treba prilagoditi na život na slobodi. Pronalazak zadovoljavajućeg radnog mjesta, za mnoge, jedan je od najvećih izazova nakon izdržavanja kazne. Kako se odnositi prema vlastitoj prošlosti i izdržavanju kazne zatvora može biti vrlo izazovno. Što reći o zatvoru vrlo je zahtjevno pitanje i može nositi sa sobom dosta jake emocije, pogotovo ako se uzme u obzir da je pitanje zatvora u Hrvatskoj još uvijek *tabu* tema. **Prije svega, važno je osvijestiti kako cijela situacija trenutačno utječe na vaš život te**

odgovoriti na pitanja: koje emocije imam prema tome što sam proživio/proživjela te što sam iz cijelog iskustva naučio/naučila. Svako iskustvo u životu može se gledati iz različitih perspektiva pa tako i iskustvo zatvora. Svaka osoba je drugačija i može imati različite reakcije na svoju prošlost, međutim, ako ste vi mirni s onim što vam se dogodilo i želite to ostaviti iza sebe, onda će se vjerojatno i drugi oko vas na takav način prema vama ponašati. Prije svega važno je osvijestiti kakve posljedice izdržavanje kazne zatvora može imati na vas i kako ćete se vi prema tome iskustvu odnositi dalje u budućnosti.

Imati svijest znači razumjeti što nam se sve događa te dati odgovor na pitanje kako ću se prema tome postaviti i koje značenje će taj događaj imati u mom životu. Nemojte dozvoliti da vas izdržavanje kazne definira na negativan način ili da vas ograničava u vašim planovima. To je iskustvo koje ste proživjeli i jednostavno ga trebate prihvatiti kao takvo i iskoristiti najbolje što možete. Iskrenost prema poslodavcu je najbolja opcija, međutim to ne znači da u prvoj rečenici kada se predstavljate trebate reći o svom izdržavanju kazne.

Razmislite što ste sve naučili iz toga iskustva i koje bi nove vještine mogle biti od koristi u traženju zaposlenja. U nastavku se nalaze neki primjeri koji bi vam mogli poslužiti kao inspiracija:

- život u maloj sobi s puno nepoznatih cimera – razvijanje tolerancije i fleksibilnosti te poštovanja prema tuđim različitim životnim navikama;
- poštovanje strogog kućnog reda kaznenog tijela – razvijanje discipline;
- razgovor s drugim zatvorenikom koji je loše jer ga je partnerica ostavila – izlaženje na kraj s kriznom situacijom i komunikacija u kriznim situacijama;
- traženje pogodnosti češćih dodira s vanjskim svijetom – pregovaranje.

Zatvor nudi mogućnosti obrazovanja i rada, ali i pohađanja različitih edukativnih radionica. Ako ste bili uključeni u neke od programa i radionica, svaki od njih može vam dobro doći prilikom zapošljavanja i prezentiranja vlastitih vještina.

Nakon što smo istražili koje mogućnosti zapošljavanja i edukacija postoje, važno je provjeriti koji sve oblici rada postoje, kako je zakonski regulirano njihovo poslovanje te kada i u kojem slučaju možete dobiti podršku. U nastavku su predstavljeni oblici samozapošljavanja za koje bi bilo dobro znati. Ako vam se učini da vam je neki oblik samozapošljavanja zanimljiv i poželite saznati više, svoju potragu možete započeti na internetskim stranicama [Plavog ureda](#), mjesta na kojem možete dobiti besplatnu pomoć u vezi s otvaranjem nekog od mogućih vrsta subjekata koji se odnose na samozapošljavanje i druge praktične informacije. Plavi ured također nudi i različite edukacije o što uspješnijem organiziranju poslovanja, a sve usluge sufinancira Grad Zagreb te za vas kao krajnje korisnike su besplatne.

Nadalje, predstavljene su i različite mjere HZZ-a, kojima je cilj potaknuti zapošljavanje i ojačati položaj građana na tržištu rada. Mjere su raznolike te uključuju različite oblike potpora različitim skupinama ljudi. U nastavku ove cjeline predstavljene su neke od dostupnih mjera, o kojima više informacija možete saznati u **Navigatoru mjera**.⁶

Samozapošljavanje – oblici poslovnog subjekta

U današnje je vrijeme velik broj osoba koje imaju želju, znanje i potrebne resurse za početak vlastitog poslovanja. Kada se pojedinac odluči na taj korak, odnosno na samostalno otvaranje vlastitog posla, jedna od najvažnijih odluka koju mora donijeti je odabir oblika tvrtke za svoje poslovanje. U Republici Hrvatskoj postoji nekoliko mogućih oblika, a na kraju svatko odabire onaj za koji procjeni da mu je najprikladniji. **Važno je proučiti karakteristike svakog oblika zasebno s obzirom na vlastite mogućnosti i vrstu posla** koji će se obavljati, kako bi se ostvario uspješan početak poslovanja.

---

⁶ <https://mjere.hzz.hr/Posloprimci/Main>

Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću – j. d. o. o.

Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću (j. d. o. o.) je društvo kapitala, ali za razliku od d. o. o.-a, najmanji iznos temeljnog kapitala iznosi 10,00 kn. Temeljni kapital može biti od 10,00 kn do 20.000,00 kn. Moguće je i zajedničko osnivanje j. d. o. o.-a te ga zajedno može osnovati do najviše pet osoba (ranije je bilo ograničenje na tri osobe) čime su oni članovi društva (vlasnici), ali j. d. o. o. može imati samo jednog člana uprave, odnosno samo jednog direktora koji vodi poslove društva i zastupa ga. Osnivači ne odgovaraju svojom cjelokupnom imovinom za eventualno nastala dugovanja, nego odgovaraju ograničeno imovinom društva. Osnovati j. d. o. o. ne znači odmah i biti zaposlen. Da biste bili zaposleni, potrebno je da po okončanju postupka osnivanja sklopite ugovor o radu s novonastalim poduzećem i da se prijavite na Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. Nadalje, direktor je osoba koja je odgovorna za poslovanje poduzeća, ali dobit pripada osnivaču. Također valja napomenuti da bez obzira na to što je najveći broj osnivača pet, broj zaposlenih u j. d. o. o.-u je neograničen.

Više o postupku osnivanja može se pronaći na HITRO.HR, servisu Vlade Republike Hrvatske za ubranu komunikaciju građana i poslovnih subjekata s državnom upravom – <https://www.hitro.hr/kako-otvoriti-d.o.o.-j.d.o.o.>

Društvo s ograničenom odgovornošću – d. o. o.

Društvo s ograničenom odgovornošću je oblik statusnog organiziranja za poslovnu djelatnost koji spaja prilagodljivost i porezne prednosti javnoga trgovačkog društva sa svojstvima ograničene odgovornosti dioničkog društva. Uvjeti propisani za društvo s ograničenom odgovornošću u različitim se zemljama razlikuju, ali općenito njegov kapital treba biti podijeljen na udjele, društvo može imati neograničen životni vijek, a odgovornost vlasnika udjela za dugove trgovačkog društva ograničena je na nominalnu vrijednost udjela što ih oni imaju. Za razliku od j. d. o. o.-a, kod osnivanja d. o. o.-a postoji mogućnost unosa temeljnog kapitala u stvarima i pravima s time da novčani iznos temeljnog kapitala više nije ograničen na iznos od najmanje 10.000,00 kn, nego na četvrtinu temeljnog kapitala (ako je temeljni kapital 20.000,00 kn, to znači da iznos u novcu ne može biti manji od 5.000,00 kn). Od novčanog dijela temeljnog kapitala pri osnivanju treba biti uplaćena najmanje $\frac{1}{4}$,

a preostali iznos (¾) treba biti uplaćen u roku od jedne godine od osnivanja društva. Više o postupku osnivanja može se pronaći na HITRO.HR, servisu Vlade Republike Hrvatske za ubrzanu komunikaciju građana i poslovnih subjekata s državnom upravom – <https://www.hitro.hr/kako-otvoriti-d.o.o.-j.d.o.o.>

Obrt

Obrt je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih gospodarskih djelatnosti na tržištu, koje se mogu obavljati kao proizvodnja, promet ili usluge. Obrt obavljaju u pravilu fizičke osobe, a samo iznimno i pravne osobe koje provode naukovanje za vezane obrte. Samostalnost u obavljanju obrta označava samostalno donošenje odluka u okvirima dozvoljenim zakonom i drugim propisima te neovisnost u poslovanju o odlukama drugih gospodarskih subjekata. Trajnost je vezana za namjeru obrtnika da se djelatnošću u obrtu bavi kontinuirano, a ne samo za jedan poslovni pothvat te da na svojstvo trajnosti nemaju utjecaja ni sezonsko obavljanje djelatnosti ni privremene obustave poslovanja. Obrtnik za eventualno nastala dugovanja odgovara neograničeno, odnosno svojom cjelokupnom imovinom. Razlikujemo povlaštene, slobodne i vezane obrte.

Slobodni obrti su oni obrti za čije je obavljanje potrebno ispuniti samo opće uvjete za otvaranje obrta, tj. ne traži se propisana stručna sprema. Najjednostavnije rečeno, slobodni su obrti oni za koje nije potreban dokaz obrazovanja/osposobljenosti. S druge strane vezani obrti su oni obrti za čije se obavljanje, osim općih uvjeta, traži ispit o stručnoj osposobljenosti, odgovarajuća srednja stručna sprema ili majstorski ispit (automehaničar/automehaničarka, frizer/frizerka, instalater/instalaterka grijanja i klimatizacije, stolar/stolarka, klesar/klesarka...). I na kraju povlašteni obrti su oni čije je obavljanje moguće isključivo na temelju povlastice, koju izdaje nadležno ministarstvo ili drugo nadležno tijelo ovisno o djelatnosti (na primjer: morski ribar, slatkovodni ribar). Osim ove tri vrste, postoje i tradicijski obrti kao zasebna vrsta, a tu su i obrti za koje je potrebno posebno poznavanje zanatskih vještina i umijeća, a karakterizira ih ručni rad, visoka estetska i kulturna vrijednost, dizajn i individualnost obrtnika.

Obrti se razlikuju i prema vrsti oporezivanja gdje oporezivanje može biti redovno ili paušalno. **Paušalno oporezivanje** znači da unaprijed plaćate porez državi ovisno o prihodu koji ostvarite. Radi se o sustavu oporezivanja pretpostavljenog dohotka i dostupno je samo obrtnicima. **Glavna karakteristika paušalnih obrta su manja davanja državi i upravo je to razlog zbog kojeg se velik broj ljudi odlučuje na otvaranje obrta s paušalnim oporezivanjem.**

Više o postupku osnivanja može se pronaći na HITRO.HR, servisu Vlade Republike Hrvatske za ubrzanu komunikaciju građana i poslovnih subjekata s državnom upravom – <https://www.hitro.hr/kako-otvoriti-obrt>.

OPG

OPG je organizacijski oblik gospodarskog subjekta poljoprivrednika fizičkih osoba koji, radi stvaranja dohotka, samostalno i trajno obavljaju djelatnost poljoprivrede i s njom povezane dopunske djelatnosti, a temelji se na korištenju vlastitih i(li) unajmljenih proizvodnih resursa te na radu, znanju i vještinama članova obitelji. Ako otvarate OPG, možete se baviti sljedećim aktivnostima:

- **Djelatnosti poljoprivrede** – uzgoj kultiviranog bilja (voće, povrće, ukrasno bilje, vinova loza), stočarstvo, peradarstvo i sl.
- **Pomoćne djelatnosti u poljoprivredi** – podrazumijevaju obradu i održavanje zemljišta, uzgoj, žetvu ili berbu bilja, držanje i(li) uzgoj te korištenje stoke, a pored toga obuhvaćaju i prateće uslužne djelatnosti uključujući pripremu, pakiranje, transport, skladištenje i(li) promet tih proizvoda te usluživanje i iznajmljivanje.
- **Dopunske djelatnosti pri OPG-u** – uključuju proizvodnju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na OPG-u, proizvodnju neprehrambenih proizvoda i predmeta opće uporabe na OPG-u, pružanje ugostiteljskih, turističkih i ostalih usluga, sadržaja i aktivnosti.

OPG možete otvoriti kao fizička osoba, a članovi OPG-a mogu biti sve punoljetne i poslovno sposobne osobe koje su članovi obiteljskog kućanstva i(li) članovi obitelji. Jedan od zaposlenih može ujedno biti i nositelj OPG-a te kao takav odgovara za njegov rad svojom imovinom. Nositelj OPG-a je punoljetna osoba koja radi stalno ili povremeno na gospodarstvu i odgovorna je za njegovo poslovanje, a članovi OPG-a su punoljetni članovi istog kućanstva koji imaju prebivalište na istoj adresi, a bave se stalno ili povremeno radom na gospodarstvu.

Za otvaranje OPG-a ne ulažete početni kapital kao što je to slučaj prilikom otvaranja j. d. o. o.-a i d. o. o.-a, troškovi otvaranja su mali, ali potrebni su vam vlastiti resursi i osobne vještine, znanje i rad. Navedeni proizvodni resursi mogu biti u vlasništvu, posjedu, zakupu, koncesiji, najmu odnosno korištenju nositelja OPG-a i(li) članova OPG-a. Jedna od važnih značajki OPG-a je da je ono **trajno** obavljanje gospodarske djelatnosti što znači da nije moguće imati sezonsko, privremeno ili

povremeno poslovanje. Više o samom OPG-u, uvjetima i osnivanju možete pronaći na stranicama [Ministarstva poljoprivrede](#).⁷

Mjere za zapošljavanje

Ministarstvo nadležno za rad i Hrvatski zavod za zapošljavanje provode niz mjera aktivne politike zapošljavanja s ciljem poticanja zapošljavanja, dodatnih edukacija radnika i očuvanja radnih mjesta. Mjere se donose svake godine. U 2021. godini obuhvaćeno je osam mjera aktivne politike zapošljavanja, a to su:

- (1) **potpore za zapošljavanje;**
- (2) **potpore za zapošljavanje za stjecanje prvog radnog iskustva/pripravništvo u realnom sektoru i javnim službama;**
- (3) **potpore za usavršavanje;**
- (4) **potpore za samozapošljavanje i proširenje poslovanja;**
- (5) **obrazovanje i osposobljavanje koje uključuje obrazovanje nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja zaposlenja, osposobljavanje na radnom mjestu, osposobljavanje na radnom mjestu i u ustanovama za obrazovanje odraslih i obrazovanje za temeljne vještine osobnog i profesionalnog razvoja;**
- (6) **javni rad;**
- (7) **potpore za očuvanje radnih mjesta koje uključuju potpore za očuvanje radnih mjesta u sektoru proizvodnje tekstila, odjeće, obuće, kože i drva, potporu za skraćivanje radnog vremena i potporu za očuvanje radnih mjesta (COVID-19);**
- (8) **stalni sezonac.**

U tablici je pregled mjera i ključnih informacija o svakoj mjeri. Više informacija možete pronaći na internetskim stranicama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ili kod savjetnika u područnom uredu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

---

⁷ <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/obiteljska-poljoprivredna-gospodarstva/pitanja-i-odgovori/1322>

Mjera	Cilj mjere	Trajanje mjere	Visina subvencije	Tko prijavljuje	Više na:
Potpora za zapošljavanje	Poticanje zapošljavanja osoba sufinanciranjem troška plaće poslodavcima	12 mjeseci	Do 75 % bruto II plaće	POSLODAVAC	https://mjere.hr/katalog-mjera/ potpora-za-zaposljavanje/
Potpore za zapošljavanje za stjecanje prvog radnog iskustva/ pripravništvo – realni sektor	Poticanje zapošljavanja osoba sufinanciranjem troška plaće poslodavcima (do 50 % godišnjeg troška bruto II plaće radnika ili 75 % za osobe s invaliditetom)	12 mjeseci, 24 mjeseca (ovisno o ciljanoj skupini)	Do 75 % bruto II plaće	POSLODAVAC	https://mjere.hr/katalog-mjera/ potpora-za-stjecanje-iskustva-realni-sektor/
Potpore za zapošljavanje za stjecanje prvog radnog iskustva/ pripravništvo – javne službe	Poticanje zapošljavanja uz ugovor o radu osoba bez staža osiguranja u javnom sektoru	12 mjeseci	100 % iznosa prema iznosu pripravničke plaće	JAVNE SLUŽBE	https://mjere.hr/katalog-mjera/ potpora-za-stjecanje-iskustva-javne-sluzbe/
Potpore za usavršavanje	Kroz usavršavanje zaposlenim osobama omogućiti stjecanje vještina za rad i zadržavanje radnog mjesta, a poslodavcima osigurati radnu snagu traženih kompetencija	Do 6 mjeseci uz obvezu zadržavanja radnika u radnom odnosu duljem od trajanja obrazovanja (npr. 3 + 6 mjeseca, odnosno 3 mjeseca usavršavanja, najmanje 6 mjeseci radnog odnosa	Do 18.000,00 kn po polazniku programa. Intenzitet potpore najviše do 70 %, ovisno o veličini poslodavca.	POSLODAVAC	https://mjere.hr/katalog-mjera/ potpora-za-usavršavanje/

Potpora za samozapošljavanje	Financijska podrška nezaposlenim osobama koje odluče pokrenuti vlastiti posao	24 mjeseca	Do 130.000 kn	NEZAPOSLENA OSOBA	https://mjere.hr/katalog-mjera/potpora-za-samozaposljavanje/
Potpora za proširenje poslovanja	Financijska podrška korisnicima potpore za samozapošljavanje koji proširuju postojeće poslovanje	12 mjeseci	Do 100.000 kn	POSLODAVAC (BIVŠI KORISNIK MJERE SAMOZAPOSJAVANJA)	https://mjere.hr/katalog-mjera/potpora-za-prosirenje-poslovanja/
Obrazovanje nezaposlenih i ostalih tražitelja zaposlenja	Obrazovanjem omogućiti polaznicima stjecanje kompetencija za novo zapošljavanje ili zadržavanje radnog mjesta, a poslodavcima omogućavanje i zapošljavanja radnika s kompetencijama potrebnim na tržištu rada	Ovisno o programu koji je odobrilo Ministarstvo obrazovanja, odnosno Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih		OBRAZOVNE USTANOVE/ NEZAPOSLENE OSOBE I OSTALI TRAZITELJI ZAPOSLENJA	https://mjere.hr/katalog-mjera/potpora-obrazovanje-nezaposlenih-trazitelji-zaposlenja/
Osposobljavanje na radnom mjestu	Polaznicima omogućiti stjecanje praktičnih znanja i vještina za obavljanje poslova određenog radnog mjesta ili rad u određenom zanimanju ili osvježavanje vještina koje su se izgubile tijekom vremena	Do 4 ili 6 mjeseci - ovisno o ciljanoj skupini	Do 2.000 kn u bruto iznosu za troškove mentora	POSLODAVAC	https://mjere.hr/katalog-mjera/potpora-osposobljavanje-na-radnom-mjestu/

Mjera	Cilj mjere	Trajanje mjere	Visina subvencije	Tko prijavljuje	Više na:
Osposobljavanje na radnom mjestu i u ustanovama za obrazovanje odraslih	Polaznicima omogućiti stjecanje praktičnih znanja i vještina za obavljanje poslova određenog radnog mjesta ili rad u određenom zanimanju u stvarnom gospodarskom okruženju i u ustanovama za obrazovanje odraslih	Do 6 mjeseci	Do 2.000 kn u bruto iznosu za troškove nastave koji uključuju troškove mentora; Do 18.000 kn za troškove teorijske nastave u ustanovama za obrazovanje odraslih	POSLODAVAC	https://mjere.hr/katalog-mjera/ potpora- osposobljavanje- na-radnom-mjestu- i-ustanove-za- obrazovanje- odraslih/
Obrazovanje za temeljne vještine osobnog i profesionalnog razvoja	Osposobiti nezaposlene osobe za stjecanje praktičnih znanja i vještina potrebnih za njihovo aktivno uključivanje na tržište rada	Do 2 mjeseca	Iznos prema odluci upravnog vijeća Zavoda (Novčana pomoć za dane sudjelovanja u programu i putni troškovi)	NEZAPOSLENA OSOBA	https://mjere.hr/katalog-mjera/ potpora-za- obrazovanje- temeljne- vještine-osobnog- profesionalnog- razvoja/
Javni rad	Uključivanje nezaposlenih osoba u programe aktivacije na poslovima društveno korisnog rada	Do 6 ili do 9 mjeseci	50 % ili 100 % troška minimalne plaće i putni troškovi (prema odluci upravnog vijeća Zavoda)	POSLODAVAC	https://mjere.hr/katalog-mjera/ javni-rad/, https://mjere.hr/katalog-mjera/ javni- rad-otklanjanje- posljedica- katastrofe/

<p>Potpora za očuvanje radnih mjesta u sektoru proizvodnje tekstila, odjeće, obuće, kože i drva</p>	<p>Očuvanje radnih mjesta kod poslodavaca u prerađivačkoj industriji, najčešće u sektorima proizvodnje tekstila, odjeće, obuće, kože i drva, koji imaju poteškoća u poslovanju zbog smanjenja konkurentnosti prouzrokovanih tehnološkim promjenama u poslovnim procesima i preseljenjem proizvodnje u zemlje i regije s izuzetno niskim troškovima rada, nedovoljnim ulaganjima u tehnologiju te inovacije i njihovu komercijalizaciju uz nekonkurentnu radnu snagu.</p>	<p>Najduže do 24 mjeseca ili do ispunjenja maksimalno dopuštenog <i>de minimis</i> iznosa od 200.000 EUR tijekom 3 fiskalne godine po pojedinom poduzetniku</p>	<p>50 % minimalne plaće uvećane za doprinose na osnovicu</p>	<p>POSLODAVAC</p>	<p>https://mjere.hr/katalog-mjera/ potpora-ocuvanje-radnih-mjesta/</p>
<p>Očuvanje radnih mjesta (COVID-19)</p>	<p>Očuvanje radnih mjesta kod poslodavaca kod kojih je zbog posebne okolnosti uvjetovane koronavirusom (COVID-19) došlo do privremenog smanjenja opsega posla</p>	<p>Ožujak – svibanj 2021.</p>	<p>Do 4.000 kn po radniku</p>	<p>POSLODAVAC</p>	<p>https://mjera-orm.hzz.hr/ocuvanje-radnih-mjesta/</p>

Mjera	Cilj mjere	Trajanje mjere	Visina subvencije	Tko prijavljuje	Više na:
Potpora za očuvanje radnih mjesta – skraćivanje radnog vremena/ čekanje na posao	Očuvanje radnih mjesta kod poslodavaca kod kojih je zbog posebne okolnosti uvjetovane koronavirusom (COVID-19) došlo do privremenog smanjenja opsega posla	Do 31. prosinca 2021.	Do 3.600,00 kuna po radniku	POSLODAVAC	https://mjera-orm.hzz.hr/ skracivanje-radnog-vremena-2021/
Stalni sezonač	Financijska podrška radnicima – sezoncima u razdoblju kada ne rade, a kako bi se osigurala potrebna radna snaga poslodavcima iz svih djelatnosti koji tijekom godine imaju razdoblja smanjenog obujma posla zbog sezonskog obilježja poslovanja	6 mjeseci uz mogućnost produžetka za vrijeme trajanja posebnih okolnosti uzrokovanih koronavirusom (COVID-19)	Poslodavcu: 100 % troška produženog osiguranja za prva 3 mjeseca, a sljedeće razdoblje u najdužem trajanju od 3 mjeseca 50 % Osobi: novčana pomoć isplaćuje se za najdulje 6 mjeseci produženog mirovinskog osiguranja u iznosu koji se utvrđuje na temelju izračuna novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti, a najviše u visini od 70 % iznosa prosječne plaće isplaćene u gospodarstvu Republike Hrvatske za prvih 90 dana, a 35 % za preostalo razdoblje	POSLODAVAC	https://mjere.hr/katalog-mjera/stalni-sezonac/

Financijska pismenost

U nastavku će biti objašnjeni osnovni pojmovi o financijskoj pismenosti koji bi vam mogli pomoći u boljem razumijevanju financija. Prije svega važno je definirati što je to financijska pismenost i zašto je važno steći znanja i vještine iz ovog područja koja su u današnje vrijeme nužna. Mnogi na spomen financijske pismenosti pomisle da je to isto što i zarađivanje novca te da što osoba više zaradi, to je više financijski pismena, međutim to ne mora nužno biti istina. Novac nije jamstvo financijske stabilnosti jer financijska stabilnost ponajprije ovisi o tome kako se novcem upravlja, a upravo o tome ćemo pisati u nastavku.

Financijska pismenost može se definirati kao kombinacija svijesti, znanja, vještina, stavova i ponašanja potrebnih za donošenje financijskih odluka. Za adekvatno upravljanje osobnim financijama potrebne su dobre financijske navike i planiranje. Sve to činimo učenjem o načinu zaduživanja, štednji, ulaganjima, osiguranju te planiranju kućnog budžeta s ciljem najboljeg iskorištavanja vlastita vremena i novca. Ako osoba nije usvojila znanje i vještine o upravljanju financijama te ako nema samokontrolu, može se dogoditi da se dovede u vrlo lošu i nepovoljnu financijsku situaciju koja se mogla izbjeći. Važno je naglasiti da je svaka financijska odluka individualna odgovornost i da je to vještina koje se može svladati ako za to postoji motivacija.

1. korak u vezi s upravljanjem novcem jest razdvojiti stvarne potrebe od želja.
2. korak je razviti svijest o tome da je svaka potrošnja odluka koju donosimo i da se odluke mogu mijenjati.
3. korak je početi pratiti osobne mjesečne financije.
4. korak je izraditi kućni budžet koji je temeljen na realnim mogućnostima i stvarnim potrebama.
5. korak je pridržavanje kućnog budžeta, čak i kada je teško te kada popusti i ponude pljušte na sve strane.
6. korak je pokušati otprilike isplanirati troškove za sljedeći mjesec.
7. korak je istražiti na čemu uštedjeti novac.
8. korak je izračunati kolika bi otprilike bila ušteda i na početku sljedećeg mjeseca odvojite taj iznos na poseban račun.
9. korak je pratiti što se događa s vašim budžetom tijekom mjeseci i pokušati što više novca odvojiti za štednju, a da se pritom ne odričete stvari do kojih vam je stalo.
10. korak potražite pomoć ako vam je teško.

Prije nego predstavimo neke od glavnih pojmova u vezi s financijskim planiranjem i pismenosti, u nastavku možete pronaći neke od najvećih mitova koji utječu na odluke i navike o kupnji što posljedično može loše utjecati na upravljanje financijama.

Mitovi o financijskoj pismenosti

Novac je stvar

Novac nije stvar, on je koncept. To je nešto što smo mi ljudi odredili kao standardni prikaz vrijednosti. Kad dobijete novac, to je zato što ste pružili određenu vrijednost nekome. Možda ste radili za nekoga osam sati, dali mu šalicu kave ili pomogli s papirima u banci. Učinili ste nešto što je drugome pomoglo. Novac je reprezentacija te vrijednosti koju ste stvorili.

Štedjet ću kada budem imao/imala novca

Ovo je jedan od najčešćih mitova. Istina je da zapravo treba početi štedjeti čim se počne zarađivati. Time se dugoročno razvijaju navike dobrog upravljanja financijama i odvajanja novca koji može dobro doći za ulaganje ili nepredviđene okolnosti.

Ako puno zarađujem, znači da znam raspolagati novcima

Često se financijska pismenost izjednačava s količinom zarađenog novca, međutim to ne mora biti točno. Način na koji se upravlja financijama pokazuje koliko dobro osoba upravlja financijama.

Kupujem samo na sezonskim rasprodajama

Na rasprodajama se sve šareni od sniženih cijena koje izgledaju vrlo primamljivo. Ono što se zna dogoditi jest to da ljudi privučeni niskim cijenama kupuju stvari koje im zapravo ne trebaju i time potroše značajno veća sredstva, nego što bi inače potrošili. Informirajte se o razlikama u cijenama i napravite popis stvari koje doista trebate za kupovinu na rasprodajama. Također, informirajte se o cijenama s obzirom na prodajna mjesta. Često se događa da cijene za iste proizvode značajno variraju. Internetske stranice poput jeftinije.hr nude pregled dostupnih proizvoda po prodajnim mjestima s obzirom na razlike u cijeni.

Otkako postoje stranice s povoljnim dnevnim ponudama, dosta sam uštedio/uštedjela

Ovakve ponude su korisne za osobe koje imaju samokontrolu. Treba voditi evidenciju o kupnji proizvoda i usluga te razmisliti o tome što vam je stvarno potrebno. Rizik kod povoljnih dnevnih ponuda je sličan kao i kod sezonskih rasprodaja. Ako osoba nema dobru samokontrolu te kupuje proizvode i usluge koji joj zapravo ne trebaju, dovodi se u nepovoljnu financijsku situaciju, a može se dogoditi da od mnoštva kupljenih proizvoda i usluga ni ne stigne sve iskoristiti.

Moram imati sreće da bih zaradio/zaradila novac

Na kratke staze, sreća je odlična, no dugoročno nije, s obzirom na to da trajno bogatstvo zahtijeva rad, disciplinu i dopuštanje samome sebi da se griješi. Najuspješniji ljudi već se godinama slažu kako sama sreća čini vrlo mali dio procesa bogaćenja. Kako biste osjetili sreću, trebate imati kontinuitet u onome što radite – što se više potrudite, veća je vjerojatnost za zaradom.

Nema poštenog bogaćenja

To nije tako. Danas postoji bezbroj mogućnosti zarade, ali i dodatne zarade. Važno je imati znanja i vještine o efikasnom upravljanju novcem kako biste imali što bolje rezultate.

Vrlo je teško zaraditi

Zarađivanje ne treba biti mukotrpno i tako grozno. Najuspješniji ljudi kažu da ako se želite obogatiti, morate raditi ono što volite. Uživanje u radu nije tako loše. Daje vam motivaciju i gura vas naprijed, čak i kroz one dosadnije svakodnevne zadatke.

Što više novca imam, bit ću sretniji/sretnija

Ovaj mit temelji se na ideji da više novca znači manje životnih briga, međutim to ne mora nužno biti točno. Poštovanje i samopoštovanje ne kupuju se novcem. Također, slično sreći, novac ne znači manje briga. Ako imate osobnih problema, fizičkih ili psihičkih, osobnih frustracija, novac ih neće riješiti. Dapače, više novca znači brigu o njegovom gubitku. Novac donosi novi set problema. S više problema, u život dolaze drugačiji tipovi izazova.

Bogataši voze luksuzne automobile i nose skupocjenu odjeću

Istraživanja pokazuju kako se radi o još jednoj zabludi. Naime, mnogo bogataša vozi obične automobile i nosi običnu odjeću, a i ne živi u velikoj raskoši. Pa tako su i postali bogatašima. Nije isto biti bogat i izgledati bogato.

Novac donosi više zabave

Ovo je djelomično istina s obzirom na to da vam novac može omogućiti da kvalitetno provedete slobodno vrijeme te daje veći izbor za neki oblik zabave. No, ako vam je jedino novac potreban da biste se zabavili, onda je vrijeme da malo razmislite o načinu na koji razmišljate.

Igranjem igara na sreću i klađenjem može se obogatiti te ne predstavljaju problem ako si to igrač može financijski priuštiti

Igranje igara na sreću ili klađenje može biti dobra razonoda te na prvi pogled može se činiti potpuno bezazleno. Male uplate koje su dio naše svakodnevice, zabavljaju nas i ostavljaju prostora za maštu o tome kako bismo jednom mogli doći do značajnih iznosa novca koji bi nam povećao komfor i riješio egzistencijalne brige. Nažalost, kao i u svim ostalim aspektima, samokontrola ovdje igra značajnu ulogu. Uplate, koje se čine tako male i beznačajne, kada se stave na papir tijekom duljeg perioda čine značajni iznos novca koji opterećuje kućni budžet. Imajte na umu da se kockanjem ili igranjem igara na sreću nećete obogatiti. Kada bi to bio čest slučaj, takvi objekti već odavno ne bi postojali. Kao i kod svake tvrtke, poslovanje mora biti profitabilno vlasnicima kladionica ili automat klubova.

Neumjerenost u ovom slučaju nije samo financijsko pitanje. Ako igranje igara na sreću postane problem, ono može utjecati na igračevu karijeru, obitelj pa i mnogo više od toga.

Jeste li znali da postoji više vrsta kockanja? Od onoga koje služi kao razonoda i društveno je prihvatljivo do onoga koje prelazi u ovisnost i vodi pojedinca u financijske probleme i potencijalni sukob sa zakonom. Jedan od najvećih izazova u vezi s kockanjem je što je, u većoj mjeri, društveno prihvatljivo te većini ljudi služi kao zabava i razbibriga. Međutim, kod nekih osoba to se može pretvoriti u ovisnost zbog čega mogu ozbiljno ugroziti sebe i svoje bližnje. U tom slučaju govorimo o patološkom kockanju koje se smatra poremećajem kontrole poriva. Sastoji se od čestih, ponavljanih epizoda kockanja koje dominiraju životom osobe te narušavaju povjerenje i stabilnost unutar obitelji i s prijateljima, uzrokuju poteškoće na poslu te ozbiljne financijske probleme. Zbog nemogućnosti kontrole poriva za kockanjem, osobe postaju razdražljive i nervozne, često pate od tjeskobe, ne preuzimaju odgovornost za svoje postupke, imaju iskrivljenu percepciju te okrivljavaju druge za svoje postupke. Što se tiče financija, dovode se u dugove jer ne mogu pokriti svoje novčane gubitke što ih može dovesti do krađa, laži i prijevара kako bi si omogućili nastavak kockanja. U konačnici to može dovesti do depresije i suicidalnih misli jer se čini da nema izlaza.

Potražite pomoć!

Kod patološkog kockanja jako je važno potražiti pomoć. Postoje različiti oblici podrške poput dnevnih bolnica⁸, terapijskih grupa te klubova ovisnika o kocki. Također, možete potražiti individualnu psihoterapijsku pomoć.

Razlikovanje potreba i želja te procjenjivanje vrijednosti cijena

Kod upravljanja financijama važna je svijest o svakodnevnoj potrošnji i planiranje kupovine stvari koje su nam doista potrebne. Odluke koje svakodnevno donosimo pod utjecajem su različitih reklama, potrošačkog društva koje nas nastoji motivirati da što više trošimo te velike dostupnosti mjesta na kojima možemo kupovati poput trgovačkih centara koji rade gotovo svakodnevno do internetske kupovine koja nam omogućava kupnju bilo kada. Bombardirani smo različitim proizvodima i uslugama te ponekad je teško procijeniti što nam stvarno treba, pogotovo uzimajući u obzir da često kupovinom pokušavamo nadomjestiti neke druge potrebe u životu.

⁸ Dnevna bolnica za ovisnost o kockanju Psihijatrijska bolnica Sveti Ivan, Zagreb <https://www.pbsvi.hr/dnevne-bolnice/dnevna-bolnica-za-ovisnost-o-alkoholu-3/>

Kako bismo mogli uspješno upravljati vlastitim financijama, potrebno je razlikovati **stvarne potrebe od želja**. To je važno jer nas najčešće želje vode u impulzivnu kupovinu, a upravo je impulzivna potrošnja jedan od glavnih problema zaduženosti građana. To je najčešća zamka u koju ljudi upadaju jer si žele priuštiti stvari koje same po sebi nemaju toliko veliku cijenu, međutim kada se one zaredaju, značajno utječu na kućni budžet.

Trošak malih impulzivnih kupovina nije velik, međutim osvještavanje svih impulzivnih kupovina i zbrajanje njihova udjela u budžetu i te kako ima velik utjecaj na stanje naših financija, ali i na našu financijsku pismenost.

Niske cijene, različita sniženja i popusti mogu nas također motivirati na kupnju stvari koje nam nisu stvarno potrebne. Ako kupujemo ono što nam nije potrebno samo zato što nam je povoljno, ukupan račun može premašiti naše mogućnosti, ali i potrebe.

Potrebe i želje često je teško razlikovati, ali među njima zapravo postoji velika razlika koju je važno definirati jer upravo je to početak financijskog osvještavanja. Potreba predstavlja sve ono što je nužno za postojanje i vlastitu dobrobit. Osim osnovnih životnih potreba poput one za vodom i hranom, postoje i različite druge potrebe poput potrebe za obrazovanjem, kulturnim ili sportskim aktivnostima i slično. Želja je zahtjev za određenim proizvodom ili uslugom. Želje su često pod utjecajem reklama i marketinga te često ih miješamo sa stvarnim potrebama. Upravo su želje te koje vode u impulzivnu kupnju.

U razgraničavanju potreba od želja jako je važna **samokontrola** koja se ne odnosi samo na preveniranje impulzivnih kupovina, nego i na razvijanje svijesti i o najmanjim izdacima koje imamo te njihova utjecaja na našu financijsku budućnost.

Izbjegavajte impulzivnu kupnju!

Planirajte!

- Planirajte kupnju i držite se svoga popisa temeljena na stvarnim potrebama te na određenim željama koje se temelje na realnoj procjeni mogućnosti i istraživanju tržišta (Gdje je najpovoljnije kupiti određeni proizvod ili ostvariti uslugu?).

Razmišljajte!

- Ostavite si vremena da dobro razmislite o kupovini. Ne kaže se uzalud: „Noć je pametnija od dana.“ To ponekad može biti teško jer „akcija traje samo danas“ ili „ako kupite odmah, dobit ćete još i...“ Prije svake kupnje postavite si različita pitanja poput onih koliko su vam proizvod ili usluga zaista nužni i možete li ih si priuštiti sada, u ovom trenutku, te koliko će oni zaista poboljšati kvalitetu vašeg života.

Postavite prioritete!

- Ako ste dobro razmislili i zaključili da imate više želja od kojih nikako ne želite odustati, a u ovom trenutku si ih ne možete priuštiti, nemojte očajavati. Napravite popis prioriteta i za svaku želju, za koju procijenite da vam je važna, napravite plan kako i kada ćete ju ostvariti. U trenutku kada procijenimo što nam je važno, možemo početi planirati kako to ostvariti i onda ne ostavljamo mjesta impulzivnim kupnjama i gomilanju nepotrebnih proizvoda.

Plaćajte gotovinom!

- Plaćajte gotovinom, a ne kreditnom karticom. U nastavku pod dijelom mentalno računovodstvo možete pronaći odgovor na pitanje zašto je bolje uvijek sve plaćati gotovinom i kako način plaćanja utječe na našu ideju potrošnje.

Oprezno s *online* kupnjom!

- Budite oprezni prilikom kupovine na internetu jer ona je značajno povećala impulzivnu kupnju građana zbog dostupnosti (kupovati možemo u bilo koje vrijeme) i jednostavnosti postupka (samo nekoliko klikova) te reklama i poruka koje daju naslutiti da će proizvodi uskoro „nestati“.

Sidrenje – način na koji procjenjujemo iznos cijene

Osim samokontrole, **jako je važna i percepcija same cijene proizvoda i(li) usluge.** Važno je uzeti u obzir da naša ideja o opravdanosti cijene određenog proizvoda ovisi o kontekstu i usporedbi s ostalim cijenama sličnih ili istih proizvoda i(li) usluga. **Time dolazimo do pojma sidrenja koje ćemo objasniti na primjeru cijena.** Zamislimo da je sidro cijena za pojedinu uslugu i(li) proizvod. U tom slučaju sidro je određen iznos novca za koji mi procjenjujemo da je razuman te koji smo spremni izdvojiti za navedeni proizvod ili uslugu. **I onda u priču ulazi kontekst u koji stavljamo određenu cijenu te usporedba s ostalim cijenama.** Recimo da smo

spremni izdvojiti 400,00 kn za cipele i dolazimo u trgovinu obuće. Tamo vidimo da se cijene pojedinog artikla našeg omiljenog brenda kreću oko 1.200,00 kn te da ima nekoliko artikala po 800,00 kn. Uzimajući u obzir da je trgovina lijepo opremljena i uređena te da prodaje kvalitetne proizvode, nama se cijena od 800,00 kn više ne čini prevelika, iako smo ušli s idejom da ćemo potrošiti 400,00 kn za cipele, pogotovo ako se cijene kreću slično u trgovinama obuće sličnog ranga. Time mi cijenu stavljamo u kontekst i iako smo je ranije procijeniti kao manju, naše uvjerenje se mijenja zbog konteksta (u ovom slučaju trgovine obućom). Sidro = cijena mami nas da potrošimo više nego što smo planirali. Ovom strategijom se često koriste prodavači kako bi prodali proizvode koji imaju „srednje cijene“ jer u usporedbi sa skupljim proizvodima kupci su spremni izdvojiti veće iznose za njih.

Mentalno računovodstvo – kako shvaćamo vrijednost novca

Važno je uzeti u obzir i **mentalno računovodstvo, pojam** koji se odnosi na to kako shvaćamo vrijednost novca u vezi s određenom situacijom. To je najviše vidljivo u razlikama između plaćanja gotovinom i kreditnom karticom. Ljudi puno više troše s puno manje svijesti o potrošenom kada plaćaju kreditnim karticama. Razlog tomu jest taj što kada pogledaju u novčanik, u njemu je i dalje isti iznos novca. Također, kada biramo mjesto kupnje istog proizvoda, a postoji razlika u cijenama, više smo skloniji ići na mjesto gdje je cijena niža ako je riječ o manjim vrijednostima. Recimo ako se odlučujete za kupnju jakne koja košta 470,00 kn i vidite da je u trgovini koja je udaljenija cijena za istu jaknu 399,00 kn, velika je vjerojatnost da ćete otići u udaljeniju trgovinu. S druge strane ako kupujete perilicu za posuđe i vidite da joj je cijena 2.990,00 kn, a u drugome trgovačkom centru je po cijeni od 2.919,00 kn, manja je vjerojatnost da ćete ići na drugo mjesto zbog razlike u cijeni. Ovdje je riječ o istom iznosu novca koji bismo uštedjeli, ali postoji razlika u tome koliko značaja dajemo uštedi zbog drugačijih novčanih vrijednosti. Ista situacija se događa u razlici između kupnje gotovinom i kreditnom karticom jer ljudi često nemaju osjećaj da troše novac kada kupuju kreditnom karticom. U oba slučaja je riječ o ideji koju imamo o vrijednosti novca koja je često uzrok neopreznog rukovanja financijama jer u oba slučaja važno je zapamtiti **novac je novac i njegova vrijednost je uvijek ista.**

Jeste li znali da se o financijskoj pismenosti možete informirati na vrlo jednostavan način? Postoje mnoge internetske stranice na kojima možete dobiti savjet i pronaći korisne informacije u vezi sa što boljim upravljanjem novcem.

Studentsko savjetovalište Ekonomska klinika

Ekonomska klinika je neprofitna udruga čija je osnovna funkcija pružanje usluge besplatnog savjetovanja građanima, poduzetnicima i neprofitnim udrugama.

Savjetovalište je prvenstveno orijentirano prema građanima, malim poduzetnicima i neprofitnim organizacijama. Osnovni je cilj Ekonomske klinike povećanje opće ekonomske i financijske pismenosti svih skupina društva te podupiranje razvoja poduzetničke klime u Republici Hrvatskoj. Informirajte se i potražite savjet na internetskoj stranici [Ekonomske klinike](#).

Različite korisne informacije možete pronaći na različitim internetskim stranicama poput [Štedopisa](#).

Banke i njihove usluge

Svaka osoba se u jednom trenutku susrela s nekom od brojnih usluga koje nude banke. Može biti riječ o otvaranju računa na koji će vam se uplaćivati plaća ili neki drugi prihod, uzimanju kredita radi ispunjenja neke potrebe, otvaranju štednje ili bilo kojoj drugoj od mnogobrojnih bankovnih usluga. U nastavku ćemo predstaviti neke od glavnih usluga te osnovnih bankovnih pojmova.

Vrste bankovnih računa

Tekući račun i dopušteno prekoračenje

U banci možete otvoriti tekući i(li) žiroračun, međutim postoje značajne razlike među ovim dvama vrstama računa. **Tekući račun** banka otvara na vaš zahtjev u

svrhu primanja redovitih ili povremenih uplata kao što su **plaća, mirovina i slično**. Njega trebate otvoriti ako ste potpisali ugovor o radu s poslodavcem ili ako primате mirovinu. Poslodavac je prethodno podmirio ostale troškove prema državi (bruto) tako da je novac koji dobijete na tekući račun iznos koji vama ostaje (neto).

Još jedna značajka tekućeg računa je mogući odlazak u minus (prešutno ili prihvaćeno prekoračenje) ako imate redovna primanja. Budite oprezni prilikom odlaska u minus na tekućem računu jer to je zapravo kredit po najvišoj kamatnoj stopi. U dogovoru s bankom možete tražiti da vam ukinu dozvoljeni minus na tekućem računu. Kod neurednog poslovanja ili smanjenog priljeva sredstava na tekući račun, banka vam ima pravo smanjiti ili ukinuti iznos dopuštenog prekoračenja (minusa na tekućem računu), ali vas o tome mora izvijestiti **najmanje 30 dana prije** dana efektivnog smanjenja ili ukidanja dopuštenog prekoračenja.

„Dopušteni minus” je jedan od najskupljih kredita u kojem godišnja kamatna stopa iznosi oko 10 %. Zbog njegove dostupnosti i jednostavnosti korištenja većina ljudi nije svjesna da je to ulaganje u kredit i to onaj s vrlo nepovoljnim kamatama. Troškovi kamata nisu toliko visoki ako se kredit koristi samo nekoliko dana i u manjim iznosima.

Žiroračun

Žiroračun je potrebno otvoriti za primitke koji ne spadaju u redovna primanja (sve ostalo što ne spada u plaću i mirovinu). Ovdje je najčešće riječ o primanjima poput honorara na osnovu ugovora o djelu, autorske naknade, stipendije, nagrade učenika i studenata, prihod od poljoprivredne i turističke djelatnosti te svi drugi primitci koji se po pozitivnim propisima Republike Hrvatske smatraju dohotkom i koji se obavezno isplaćuju na žiroračun. Saldo žiroračuna ne može biti negativan.

Možemo zaključiti da je jedna od glavnih razlika u načinu na koji se **obračunava porez**. Kada je riječ o dohotku od nesamostalnog rada (najvažnije su plaće), **porezni obveznik uplate poreza na dohodak je uplatitelj – poslodavac**, dok je kod ostalih izvora dohotka obveznik uplate poreza **primatelj dohotka**. Iz toga se razloga ovi primitci vode na žiroračunu te podliježu nadzoru Porezne uprave.

RAZLIKE IZMEĐU ŽIRORAČUNA I TEKUĆEG RAČUNA

- Na žiroračun prima se honorar ili naknada od povremenog posla, a na tekući račun se uplaćuju redovna primanja kao što su plaća, mirovina i slično.
- Iznos koji se uplaćuje na žiroračun oporezuje se i podliježe nadzoru po osnovi poreznih obveza.
- Na tekućem računu možete imati dozvoljeni minus, a na žiroračunu ne možete.

Može li banka otvoriti neki od računa bez mog znanja?

Banka otvara transakcijski račun na osnovi okvirnog ugovora sklopljenog s korisnikom platnih usluga (s vama), odnosno banka ne može bez vašeg znanja i suglasnosti otvoriti račun. Ugovorom se reguliraju uvjeti otvaranja i vođenja transakcijskog računa ili na osnovu propisa. Pri otvaranju transakcijskog računa banka je dužna:

- utvrditi identitet korisnika platnih usluga (vas koji ste došli otvoriti račun) i provesti druge postupke u skladu s propisom kojim se uređuje sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma;
- pribaviti sve podatke koje je za taj transakcijski račun dužna dostavljati u skladu s propisom kojim se uređuje sadržaj jedinstvenog registra računa u Republici Hrvatskoj.

Zaštićen račun također se otvara na vaš zahtjev u poslovnici FINA-e.⁹ FINA obavještava banku koja potom po zahtjevu, otvara zaštićen račun sredstava izuzetih od ovrhe. Bitno je napomenuti da zaštićen račun prijavljujete poslodavcu koji vam isplaćuje plaću ili nekoj drugoj ustanovi koja vrši priljev sredstava prema vama kako bi sva novčana sredstva koja su zakonom izuzeta od ovrhe bila uplaćena na zaštićen račun.

⁹ <https://www.fina.hr/-/zasto-i-kako-otvoriti-zasticeni-racun>

Vrste platnih kartica

Plaćanje karticama predstavlja bezgotovinski način plaćanja, a kartice možemo podijeliti na debitne, kreditne i *prepaid* kartice. Iako mnoge od njih izgledaju vrlo slično, značajno se razlikuju u mogućnostima koje pružaju. U nastavku ćemo predstaviti na koje se načine možete njima koristiti te koje su neke od glavnih razlika.

Debitne kartice

Debitna kartica je ona kartica koju banka izdaje korisniku tekućeg, žiroračuna ili deviznog računa. Omogućava plaćanje i podizanje novca iz raspoloživih sredstava što znači da se **kod korištenja debitnim karticama novac odmah naplaćuje s vašeg računa** tako da novac morate imati na računu u trenutku kupnje. Debitne kartice vezane su uz vaš bankovni račun što znači da se njima možete koristiti za kupovinu ili za podizanje gotovine. Gotovinu s računa možete podići u banci ili na bankomatu. Kod korištenja debitne kartice moguće su određene naknade, kao što je ona za prekoračenje dozvoljenog iznosa. Naknada može biti naplaćena i kada se koristimo debitnom karticom na bankomatu kojim ne upravlja banka u kojoj imamo otvoren račun ili ako novac podižemo u poslovnica.

Kreditne kartice i kartice s odgođenim plaćanjem

Kreditne kartice nam omogućavaju plaćanje roba, usluga, isplatu gotovine te podmirivanje troškova sa zatraženom odgodom ili bez nje. To znači da današnju kupnju kreditnom karticom privremeno financira netko drugi (izdavatelj kartice u ulozi kreditora), a korisnik kartice prema njemu preuzima obvezu da će u budućem razdoblju podmiriti nastale troškove (zbroj svih plaćanja karticom). Riječ je o karticama poput Mastercarda, American Expressa ili Diners Cluba.

Kod kreditnih kartica primamo mjesečni račun, a ako potpuni iznos ne uplatimo na vrijeme, najvjerojatnije ćemo morati platiti i određenu naknadu. Kreditnu karticu mogu dobiti samo one osobe za koje banka procjeni da ispunjavaju sve potrebne uvjete za izdavanje. To znači da ćemo u većini slučajeva morati imati stalan posao i izvor prihoda. Kod kreditnih kartica postoje članarine ili naknade koje se trebaju podmiriti kako bi se mogle koristiti.

Ovdje je važno razlikovati **kreditne kartice (*revolving*)** i **kartice s odgođenim plaćanjem (*charge*)**. Prave kreditne kartice su ***revolving* kartice**, a kartice s odgođenim plaćanjem – ***charge* kartice** su one s odgođenim plaćanjem (kojima se većina građana koristi). Kod kartica s odgodom plaćanja (*charge*), sve što se potroši u jednom mjesecu plaća se u sljedećem. Mjesečni troškovi na *charge* karticama trebaju se u cijelosti podmiriti s prvim računom koji izdavatelj kartice dostavlja korisniku, što znači da se svi troškovi za jedan mjesec obračunavaju te sljedeći mjesec naplaćuju se s određenim rokom. Ako ne podmirite račune u sljedećem mjesecu (do dana/roka koji je odredio izdavatelj kartice), platit ćete zateznu kamatu.

***Revolving* kreditne kartice** omogućavaju da korisnik mjesečno otplaćuje troškove kartice najmanje u visini određenog postotka. To može biti 5 %, 10 % ili 20 % od učinjenih troškova ili najmanje 100 kn mjesečno. Preostali se nepodmireni troškovi mogu prenijeti u iduća mjesečna obračunska razdoblja, ali najviše do visine odobrenog limita po kartici i uz obračun kamata na nepodmireni dug. Postoji i mogućnost da se svi troškovi podmire „unaprijed“ s pravim računom pa se tada ne obračunava kamata. Tada *revolving* kartica funkcionira kao *charge* kartica. To je svakako poželjno radi izbjegavanja plaćanja kamata, koje se obračunavaju uz godišnju kamatnu stopu oko 10 %.

Prepaid kartice

Ova vrsta kartica je slična debitnim karticama jer zahtijeva osigurano pokriće vlastita novca u trenutku plaćanja. Ne postoji mogućnost minusa, nema članarine i(li) naknada, a njima se može plaćati u cijelom svijetu, podizati gotovinu na bankomatu i kupovati na internetu. One najčešće nisu povezane s kreditnim ili debitnim računom. Vrlo su praktične i korisne jer se mogu kupiti na raznim prodajnim mjestima, mogu se koristiti kao poklon-kartice te praktične su za putovanja jer u slučaju zloupotrebe, možete izgubiti samo onoliko novca koliko je pohranjeno na kartici. Također, dodatna im je prednost što izlažu korisnika manjim rizicima kupnje na internetu.

Revolut kartica

Revolut je *prepaid* kartica što znači da ima svoj IBAN na koji uplaćujete određeni iznos koji planirate trošiti. Ova kartica služi kao „virtualni novčanik“ te koristi se u obliku mobilne aplikacije. Nakon registracije na mobilnu aplikaciju i narudžbe kartice, na kućnu adresu dostavlja vam se fizička kartica kojom se možete koristiti za beskontaktno plaćanje u bilo kojoj poslovnici. Korištenjem *Revolut* fizičke kartice

u većini slučajeva izbjegavate plaćanje naknada i konverzijskih troškova, što znači da se njome možete koristiti i u inozemstvu. Konverzija valuta putem *Revoluta* računa se prema nešto povoljnijem tečaju nego u bankama i mjenjačnicama. Preporučeno je konverziju raditi u danima od ponedjeljka do četvrtka jer je tečaj vikendom obično viši. Prilikom podizanja gotovine sa standardne *Revolut* kartice na bilo kojem bankomatu ne plaćate naknadu te ovo vrijedi za iznose do 1.800,00 kn. Ako podižete više od toga, naknada se naplaćuje kao 2 % podignutog iznosa.

PLATNE KARTICE

- **DEBITNA KARTICA u pravilu je vezana za vaš tekući račun, žiroračun i(li) devizni račun i omogućava vam plaćanje i podizanje gotovine do iznosa sredstava na računu.**
- **KREDITNA KARTICA je instrument bezgotovinskog plaćanja kojim se također može podizati gotovina na bankomatima, često uz naknadu, a glavno obilježje je to što omogućava kupnju robe i usluga s odgodom plaćanja.**

Kako do štednje?

Štednja označava čuvanje materijalnih dobara ili novca, odgađanje potrošnje za budućnost, odnosno dio dohotka koji se ne troši. Štedimo kako bismo u nepredviđenim situacijama mogli i dalje podmirivati svoje obveze, da bismo zaradili na kamatama ili priuštili si neku skupu stvar, a da ne plaćamo kamate za pozajmljeni novac. Štednja nas može zaštititi u slučaju rizika poput nezaposlenosti, krize, bolesti ili nesposobnosti za rad. Mnogi misle da je teško štedjeti i da nemaju dovoljno sredstava, međutim to je jedan od najvećih mitova u vezi s financijama. Prema štednji se treba odnositi kao prema svakom drugom trošku – treba ga podmiriti prema planu. **Stručnjaci za financije kažu da je na početku svakog mjeseca potrebno najprije odvojiti sredstva za štednju, a tek onda podmiriti ostale troškove.**

Zašto je dobro štedjeti i što nam to štednja pruža?

- **Financijska sigurnost**
- **Sigurnost u nepredviđenim situacijama (bolest, nezaposlenost)**
- **Zarade na kamatama**
- **Kupnja određenih stvari bez zaduživanja**
- **Sigurnost za mirovinu**
- **Neovisnost**
- **Štednja je nasljedna**

Vrste štednje razlikujemo po razdoblju oročenja, likvidnosti, kamatnim stopama, naknadama i rizicima te ovisno o obliku i namjeni – materijalna, novčana, individualna, kolektivna, dobrovoljna i prisilna štednja.

Neki od najčešće upotrebljivanih oblika štednje među građanstvom su sljedeći:

- **Otvorena štednja** je najfleksibilniji oblik štednje, nju odabiremo kada tek počinjemo štedjeti i posjedujemo manja financijska sredstva. Namijenjena je svima koji žele višekratno oročavati sredstva tijekom cijelog razdoblja trajanja oročenja, tj. nakon što se početni depozit oroči možemo više puta uplaćivati novac naknadno.
- **Stambena štednja** namijenjena je svima koji žele štedjeti, a mjesečno mogu izdvojiti manji iznos za štednju. To je namjenska štednja uz fiksnu kamatu i državna poticajna sredstva, a nakon isteka štednje možete zatražiti stambeni kredit s fiksnom kamatnom stopom za cijelo razdoblje otplate.
- **Rentna štednja** je oblik gdje se unaprijed određeni rok kamata isplaćuje periodički, mjesečno, tromjesečno, polugodišnje ili godišnje, odnosno kamatu ostvarujemo tijekom trajanja oročenja. Uz izbor perioda isplate kamate moguće je i dogovoriti vrstu kamatne stope (fiksna ili promjenjiva) i valutu štednje.
- **Oročena štednja** je oblik u kojemu dogovoreni novčani iznos polažemo u banku na dogovoreni rok uz sigurnu isplatu kamate. Svaka banka ima svoje uvjete poslovanja u kojima je dogovorena kamatna stopa i ostali uvjeti kao npr. što se događa u situaciji kada vam novac zatreba prije ugovorenog roka.
- **Obiteljska štednja** je oblik stambene štednje preporučeni obiteljima u kojoj svaki član obitelji, bez obzira na dob, može imati vlastiti ugovor o stambenoj štednji i na štedne uloge dobivati državna poticajna sredstva i kamate s

tim da se kamatna stopa odobrava prema ukupnom iznosu svih oročenja. Ugovori sklopljeni unutar jedne obitelji mogu se spojiti za jednog korisnika kredita i tako ostvariti veći iznos vlastitih sredstava i pravo na veći iznos kredita. Broj članova za obiteljsku štednju nije ograničen.

Svi bi trebali štedjeti i racionalno upravljati svojim financijama, neovisno o visini dohotka.

Kod ugovaranja štednje važno je dobro se raspitati o uvjetima otvaranja štednje u različitim bankama jer ne nude sve banke iste kamatne stope i ostale uvjete štednje.

Što je štedni račun?

Štedni račun je račun koji možete ugovoriti u bilo kojoj banci koja posluje s fizičkim osobama. Svaka banka u svojem paketu usluga nudi štedni račun koji je različit od tekućeg, žiroračuna ili pak deviznog računa. Štedni račun sam po sebi nudi više kamatne stope na sredstva koja su položena na njemu, a na njega se polažu sredstva koja se planiraju uštedjeti u određenom vremenu. Ako u svakom trenutku želite raspolagati sredstvima na štednom računu, preporučljivo je ugovoriti štednju po viđenju koja donosi manje kamate od oročene štednje, ali vam omogućava raspolaganje s depozitom u svakom trenutku. Sva sredstva na štednom računu osigurana su kod Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka.

Osim štednje, postoje i drugi oblici ulaganja poput životnog osiguranja i dobrovoljne mirovinske štednje. Više o tome možete potražiti na <https://www.mirovinskifondovi.hr/> i <https://hrportfolio.hr/mirovinski-fondovi>.

Sve o kreditima

Razlikujemo namjenske i nenamjenske kredite. Nenamjenski krediti omogućavaju korištenje financijskih sredstava prema potrebama i željama potrošača, dok su namjenski krediti oni krediti kod kojih se financijska sredstva smiju potrošiti isključivo u svrhu za koju su odobreni.

Vrste nenamjenskih kredita:

- **OKVIRNI KREDIT** je posebni oblik kredita po tekućem računu koji vlasnicima tekućeg računa omogućava dozvoljeno prekoračenje po tekućem računu do određenog iznosa bez formalnog traženja dozvole. Najčešće je korišten nenamjenski kredit zbog lake dostupnosti, a iznos okvirnoga kredita u pravilu ovisi o visini redovitih mjesečnih primanja vlasnika tekućeg računa.
- **LOMBARDNI KREDIT** banka odobrava uz zalag određene financijske imovine ili pokretne realne imovine u određenom postotku procijenjene vrijednosti zaloga (95 % ili manje) koji služi za osiguranje povrata kredita. Lombardni kredit može odobriti i društvo za osiguranje temeljem police životnog osiguranja (sama polica ima određenu vrijednost te ona se zalaže u svrhu dobivanja kredita).
- **GOTOVINSKI KREDIT** odobrava se u svrhu prevladavanja problema s likvidnošću pri čemu se gotovina isplaćuje na račun korisnika kredita, koji se potom njime koristi prema vlastitim potrebama i za namjenu koju želi.
- **HIPOTEKARNI KREDIT** odobrava se uz založno pravo banke na nekretnini. Kredit se odobrava do najviše 80 % vrijednosti nekretnine, a sredstva se odobravaju u korist računa korisnika kredita što znači da banka ne kontrolira svrhu korištenja sredstava.

Vrste namjenskih kredita:

- **POTROŠAČKI KREDIT** obično se odobrava na temelju ispostavljenog predračuna za kupnju neke robe ili na temelju ponude koju je izdao prodavatelj. Odobrava se za različite namjene kao npr. za kupnju namještaja, bijele tehnike, tehničkih aparata, automobilske opreme i slično.
- **STAMBENI KREDIT** odobrava se za kupnju, izgradnju, dogradnju ili adaptaciju stambene nekretnine. Najčešće se odobrava uz hipoteku – založno pravo na nekretnini.

- **APN KREDIT** – Subvencioniranje stambenih kredita je mjera pomoći Vlade Republike Hrvatske kojom se hrvatskim državljanima olakšava stambeno zbrinjavanje otplatom dijela stambenog kredita.
- **KREDIT ZA VOZILA** odobrava se na temelju ispostavljenog predračuna za kupnju vozila koji izdaje prodavatelj ili na temelju sporazuma o prijenosu prava vlasništva nad vozilom koje je predmet kreditiranja.
- **KREDIT ZA OBRAZOVANJE** – ova vrsta kredita najčešće je namijenjena studentima preddiplomskog, diplomskog, specijalističkog i(li) poslijediplomskog studija u zemlji i inozemstvu. Odobrava se za plaćanje troškova studiranja (u zemlji i u inozemstvu), a moguće je koristiti se njime i za plaćanje školarine privatnoga srednjoškolskog obrazovanja.

Električni automobili

Jeste li znali da Republika Hrvatska već godinama nudi pomoć pri kupnji električnih i hibridnih vozila u obliku poticaja, odnosno dijeljenja bespovratnih sredstava? Iznos subvencije mijenja se iz godine u godinu pa je potrebno pratiti javne natječaje koje raspisuje Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost (FZOEU).

Iako najnoviji modeli električnih automobila znaju biti skuplji od klasičnih vozila, rabljeni električni automobili starosti do deset godina mogu se pronaći po cijeni do 10 tisuća eura. Mjesečni troškovi putovanja i servisiranja električnih vozila manji su nego kod klasičnih. Prema nekim istraživanjima usporedbi vozila istog godišta i cjenovnog ranga, mjesečni trošak korištenja klasičnog automobila je 3.000,00 kn, dok je za električni automobil oko 200,00 kn.

Ponude novih i rabljenih električnih automobila možete pratiti na stranici <https://www.strujnikrug.hr/>.

Procedura odobravanja kredita

1. Prvi kontakt i ponuda kredita pri kojem kreditni referent utvrđuje komitentski status tražitelja kredita, razmatra njegove potrebe i planove te upoznaje ga s ponudom banke.
2. Nakon savjetovanja i razmatranja ponude, komitent podnosi zahtjev za odobrenje kredita. Kod kratkoročnih kredita zahtjevi su kratki, a kod dugoročnih kredita uz zahtjev se prilaže i investicijska dokumentacija.
3. Kreditni analitičari obrađuju zahtjev i za svaki kreditni posao kreditnom odboru priređuju kreditni prijedlog.
4. Na osnovi prijedloga stručnih službi, odluku o kreditu donosi kreditni odbor.
5. Po odluci o odobravanju kredita pravna služba priređuje ugovor o kreditu.
6. Korištenje, naplata, praćenje (tekući nadzor) i zatvaranje kredita. Kreditna kontrola banke odobrava puštanje kredita u tečaj, a sredstva kredita prebacuju se na račun komitenta. Naplata kredita otpočinje nakon puštanja kredita u tečaj ili nakon početka kojeg banke odobravaju najčešće do 12 mjeseci. Dospijeće je dan kada kreditna obveza dopijeva i treba biti isplaćena. Naplatu kontroliraju kreditni analitičari u suradnji s računovodstvom banke. Zatvaranje kredita nastupa po njegovoj konačnoj otplati.

Osnovne informacije koje treba znati prije dizanja kredita

Pojmovnik

Glavnica duga je iznos kredita koju je korisnik kredita pozajmio od banke.

Kamate su trošak, odnosno cijena koju plaćate za pozajmljivanje novca, ali i prinos, odnosno novac koji zarađujete štednjom. U kontekstu kredita kamata je iznos naknade koju korisnik kredita plaća banci za posuđenu glavnicu. Izražava se u novčanim iznosima.

Interkalarna kamata je kamata za korištenje sredstvima od iznosa odobrenog kredita ili jednog dijela kredita (tranše) od trenutka doznake sredstava na račun korisnika kredita do početka otplate.

Kamatna stopa pokazuje koliko posto više dužnik treba vratiti u odnosu na iznos pozajmljenog novca (glavnicu). Izražava se u postotku. Postoje promjenjive i fiksne kamatne stope.

Fiksna kamatna stopa se ne mijenja tijekom trajanja otplate kredita.

Promjenjiva (varijabilna) kamatna stopa se može mijenjati tijekom trajanja otplate kredita. Zbog mogućih promjena kamatnih stopa na tržištu u odnosu na kamatnu stopu koja je dogovorena u vrijeme sklapanja kredita (ako dođe do porasta kamatnih stopa na tržištu) ovakva kamatna stopa može biti jedan od kamatnih rizika kod vođenja osobnih financija.

Nominalna i realna kamatna stopa – sve kamatne stope koje se ugovaraju i koje banke ističu u brošurama su nominalne što znači da nisu korigirane za postojeću ili očekivanu stopu inflacije. Realna kamatna stopa se može iskazati kada se u odnos stave nominalna kamatna stopa i stopa inflacije. Kada je nominalna kamatna stopa veća od stope inflacije, kamata pokriva pad realne kupovne moći novca. Realna kamatna stopa = nominalna kamatna stopa - inflacija.

Inflacija je jedan od najvažnijih ekonomskih pojmova i predstavlja općenito povećanje cijena proizvoda i usluga unutar jednog gospodarskog područja (pojava rasta cijena). Inflacija je zapravo stopa po kojoj su se cijene proizvoda i usluga povećale u određenom razdoblju. Zbog takve pojave smanjuje se kupovna moć stanovništva u državi jer vrijednost novca označava njegovu kupovnu moć. Dakle, ako u određenoj privredi postoji inflacija, kupovna moć te valute pada. Promjene deviznog tečaja domaće valute u odnosu na inozemnu dio su valutnog rizika koje je važno uzeti u obzir kod podizanja kredita.

Zatezna kamata je kamatna stopa na dug koji nije podmiren u predviđenom roku i ne smije biti veća od najveće zakonom propisane zatezne kamate.

Razdoblje ukamaćivanja je razdoblje za obračun kamata.

Anuitet je jednaki novčani iznos kojim korisnik kredita postupno otplaćuje iznos kredita. Sastoji se iz dva dijela: otplatne kvote (otplate dijela glavnice) i složenih kamata (otplate naknada za korištenje pozajmljenih sredstava). Tijekom razdoblja otplate, u ukupnom iznosu anuiteta mijenja se odnos između otplate dijela glavnice i otplate kamata. Otplata glavnice povećava se tijekom vremena, dok se otplata kamata na kredit smanjuje dok traje otplata. Ta informacija je osobito važna ako se osoba odluči na prijevremenu otplatu kredita. Ako je osoba ugovorila promjenjivu kamatnu stopu kao način otplaćivanja, a ona počne rasti, mjesečni anuitet otplate može postati značajno veći nego u trenutku odobravanja kredita.

Otplata u ratama ili otplata uz nominalno jednake otplatne kvote je drugi način kojim korisnik kredita postupno otplaćuje iznos kredita. Kod otplate u ratama, glavnica duga dijeli se na broj jednakih otplatnih kvota koji je istovjetan broju razdoblja otplate kredita. Na iznos otplatnih kvota dodaju se kamate. Iznos otplate glavnice duga u svakom razdoblju je isti, dok je iznos kamata veći u početnom razdoblju i smanjuje se prema kraju razdoblja otplate kredita. Zbog toga je teret otplate kredita veći u početku, a poslije se sve više smanjuje. Ta informacija je važna ako se osoba odluči na prijevremenu otplatu kredita jer će, za razliku od anuitetske otplate, u slučaju otplate u ratama, uvijek otplaćivati jednak dio glavnice. Također,

ta opcija primjerenija je osobama koje imaju viša primanja jer će se ranije riješiti tereta duga.

Efektivna kamatna stopa (EKS) je najvažniji kriterij u procjeni isplativosti i usporedbi kredita jer pokazuje kolika je cijena kredita, odnosno koliko ćete novca vratiti banci. EKS je ukupan trošak kredita. Uključuje nominalnu kamatnu stopu te sve naknade i provizije koje se plaćaju banci za odobreni kredit.

Likvidnost je pojam koji se odnosi na sposobnost podmirivanja novčanih obveza (poduzeća ili fizičkih osoba). Ako poduzeće nije likvidno, zadužuje se. Pojam se također odnosi i na imovinu osobe, tj. njezinu unovčivost – kojom brzinom i uz koje gubitke se imovina može unovčiti.

Dividenda je dio dobiti dioničkom društvu koji se isplaćuje vlasnicima dionica, dakle vlasnicima kompanije. Odluka o isplati dividende donosi se na godišnjoj skupštini izdavatelja glasovanjem prisutnih dioničara, tj. vlasnika. Hoće li biti isplate dividende i kolika će ona biti ovisi o rezultatu poslovanja kompanije te o potrebama kompanije za sredstvima za investiranje.

Hipoteka je u bankarskoj praksi instrument osiguranja, dok se u hipotekarnom pravu definira kao raspolaganje izvjesnim udjelom (interesom) u nekretnini, ili u drugoj imovini koja služi kao osiguranje za isplatu dugovanja.

Realan prinis je iznos novca koji dobivamo zbog štednje ili neke druge investicije.

Oročenje je vrijeme na koje se ograničavamo u korištenju sredstava koje smo oročili s ciljem štednje ili nekog drugog oblika investiranja.

Ovisno o vrsti i namjeni kredita, puno je detalja na koje dužnik treba paziti:

- **Kuna ili euro?** Osnovno je pravilo za smanjenje rizika kod podizanja kredita zaduživanje u valuti u kojoj dužnik ima primanja. Trenutačno je to u Hrvatskoj – kuna, iako su kamatne stope na kredite u eurima u prosjeku nešto niže nego za kunske. Premda je ulazak u eurozonu trenutačno „na dugom štapu“, dužnici se pitaju što će se dogoditi s njihovim kreditima uvede li Hrvatska euro? Ako imaju kredite valutno vezane uz euro, realna je prijetnja rast tečaja eura (slabljenje vrijednosti kune). U tom slučaju u trenutku konverzije porasle bi im i glavnice, a time i anuiteti. Dužnici u kunama u tom bi slučaju i dalje plaćali iste anuitete te i dalje imali iste glavnice, ali kod konverzije bi im se u iznosu u eurima smanjila. Gotovo je nemoguć scenarij da bi euro mogao oslabjeti.
- **Fiksna ili varijabilna kamata?** Ako je kamata fiksna tijekom cijele otplate kredita, uz stabilan tečaj, to je zapravo jedini slučaj u kojem možemo znati koliko novca u konačnici vraćamo banci za posuđeni iznos. Kod varijabilne kamate to je nemoguće znati do samog trenutka otplate. Fiksna je kamata, doduše, nešto skuplja, a trenutačno traje trend pada kamatnih stopa te dužnicima s varijabilnim kamatama rate se konstantno polako smanjuju. No, treba znati da su referentne kamate, uz koje banke vežu izračun svojih kamatnih stopa, na povijesnom minimumu i u nekom se srednjoročnom razdoblju očekuje njihov rast. Postoji i opcija da se dužnik ne odluči odmah, u trenutku podizanja kredita. Može ga sad podići uz promjenjivu kamatnu stopu, a u trenutku kad se trend pada kamata promijeni, od banke zatražiti „fiksiranje“ kamate. Ne uspiju li postići dogovor, uvijek kredit može refinancirati povoljnijim, u drugoj banci.
- **EKS** – klijent zapravo ne bi trebao uspoređivati osnovne, nego efektivne kamatne stope, koje pokazuju pravi trošak kredita i uključuju cijenu svih izdataka koje dužnik plaća pri odobravanju i otplati kredita. EKS je niži ako je kredit podignut uz akciju koja klijenta oslobađa plaćanja naknada za obradu kreditnog zahtjeva, troškova procjene vrijednosti nekretnine, ako kao instrument osiguranja ne mora ugovarati životno ili drugo osiguranje, izdvojiti depozit u nekom obliku i dr.
- **Usporedba kredita** – nitko se ne bi trebao upustiti u podizanje kredita, a da u rukama nema ponude otplatnih planova iste vrste kredita od barem nekoliko banaka. Kao preliminarnu radnju, zainteresirani za kredit može najprije sam napraviti malo istraživanje posjetom stranice Hrvatske narodne banke koja ima aplikaciju i informativni popis ponuda kredita svih banaka u Hrvatskoj, preko koje građani mogu usporediti kamate i neke dodatne uvjete

kreditiranja. Takve aplikacije postoje i za usporedbu naknada.¹⁰ Građani preko ove aplikacije mogu provjeriti koja banka daje najveći iznos određene vrste kredita u kunama i eurima, najdulji rok otplate, fiksnu ili varijabilnu kamatu, koji referentni parametar se koristi kod izračuna kamate (EURIBOR ili NRS), EKS i fiksnu maržu te visinu naknade za prijevremenu otplatu kredita.

- **Simulacija otplate** uz otplatni plan. Klijent od banke treba zatražiti i simulaciju otplate za slučaj rasta kamatne stope (ako kredit ima varijabilnu kamatnu stopu) ili promjene tečaja. Tek tada može procijeniti može li podnijeti rast anuiteta u slučajevima „poremećaja tržišta“.
- **Naknade za obradu i prijevremenu otplatu** – klijenti uglavnom odlučuju podići kredit tijekom akcije u kojoj su oslobođeni plaćanja naknade za troškove obrade kredita, no akcije ne traju vječno pa i o tom parametru treba voditi računa. Usto, naknade za prijevremenu otplatu kredita mogu predstavljati velik problem kod refinanciranja u drugoj banci i umanjiti benefite niže kamate, što je bitno kod refinanciranja kredita podignutih prije 1. siječnja 2010. Tad je, naime, zakonskim izmjenama naplata izlazne naknade stavljena izvan zakona.
- **Rok otplate** iznimno je bitan za cijenu kredita. Što je rok otplate dulji, kredit je skuplji jer se plati više kamate. No, s druge strane, treba voditi računa i o tome da je rata podnošljiva na mjesečnoj razini.
- **Dopušteno prekoračenje** najskuplji je kredit. Čak i kod *revolving* otplate na kartice, glavnica se s vremenom smanjuje, no kod konstantnog minusa plaćaju se samo kamate. Ako je ikako moguće, isplativije je podići gotovinski nenamjenski kredit i zatvoriti prekoračenje.
- **Rate ili anuiteti?** Otplatom u ratama klijent brže isplaćuje glavnicu, čime su mu niži i ukupni troškovi kamata nego otplatom u anuitetima. Plaćanje anuitetima podrazumijeva jednak mjesečni iznos tijekom cijele otplate iako se u početku otplaćuje veći udio kamate u odnosu na glavnicu, dok se s vremenom otplaćuje veći udio glavnice u odnosu na kamatu. Kod otplate na rate iznos glavnice uvijek je jednak, a iznos kamate se smanjuje od prve prema zadnjoj rati pa su rate veće u prvim godinama otplate.

---

¹⁰ <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/usporedba-naknada>

1. Kakva je vaša trenutačna financijska situacija?

Kvalitetan i detaljan pregled trenutačne financijske situacije početni je korak u svakom traženju kredita. Često ljudi požele novi automobil ili odlazak na luksuzno putovanje pa je prvi korak odlazak u banku da vide mogu li dobiti kredit. Financiranje nekih potreba ili želja za kreditom samo po sebi nije problem, ali ako nemate jasnu sliku o tome koliki su vaši trenutačni prihodi, a koliki su rashodi te možete li svoju želju ili potrebu financijski podnijeti, možete zapasti u velike financijske probleme.

Naravno, ako trenutačno vaši rashodi premašuju vaše prihode, trebate naći način kako ćete smanjiti svoju trenutačnu potrošnju i ne pomišljati na kreditno zaduženje. Kratkoročno zaduživanje bit će dodatan teret u vašim rashodima pa ćete imati još više problema.

Pojedinci često razmišljaju tako da trenutačne financijske manjke ili financijske obveze po drugim kreditima ili karticama pokriju novim zaduženjem. Takvo što ne mora biti loše ako je riječ o kvalitetnom refinanciranju. Međutim, treba paziti da refinanciranja duga prati i odgovorno financijsko planiranje.

Nesigurnost posla najčešći je problem s kojim se susreću mnogi jer je teško planirati i donositi financijske odluke ako ste nesigurni u buduće prihode. Prije bilo kakva zaduživanja, svatko mora procijeniti na koji dio osobnog dohotka mjesečno može računati te prema tome odrediti koliko će maksimalno svakog mjeseca moći otplaćivati.

Planiranje je početak i kraj svakog financijskog uspjeha. Morate uvijek imati rezervni plan u vezi s time što ćete učiniti ako se zbog bilo čega vaša financijska situacija pogorša, kako vas nenadane okolnosti ne bi iznenadile i donijele vam financijske probleme.

2. Saznajte koliko si možete priuštiti

Prije pitanja bankaru o tome koliki kredit možete dobiti, postavite sami sebi pitanje: Koliko si kredita možete priuštiti?

Dva su omjera koja će vam pomoći da odredite koliko se možete odgovorno zadužiti. Jedan polazi od toga da se pojedinac tijekom mjeseca ne bi smio zadužiti više od 10 % svog mjesečnog neto dohotka. To znači da si s plaćom od 6.000 kuna mjesečno možete priuštiti mjesečnu ratu kredita od 600 kuna.

Drugi je faktor ukupna slika duga, koja uključuje postojeća zaduženja – kredit za automobil, dugove po kreditnim karticama i bilo koji drugi novac koji dugujete. Taj omjer ne bi smio biti veći od 20 % vašeg prihoda. U većini slučajeva banke načelno odobravaju kredite bez jamaca koji ne premašuju 20 % opterećenja plaće za otplatu kredita. Ovi brojevi nisu apsolutni, ali vam daju predodžbu o tome koliko si možete priuštiti. Tako se možete osigurati od rizika prezaduženosti i drugih financijskih problema.

3. Kakav je vaš status u banci? Vaša kreditna prošlost?

Vaša prijašnja kreditna zaduženja, povijest podmirivanja financijskih obveza prema vašoj, ali i drugim bankama, podmirivanje duga po kreditnoj kartici – sve to utječe na profil koji stvarate u poslovanju s bankom. **Prema procjeni kvalitete tog profila banka vam nudi, ali i odobrava pojedine svoje proizvode.**

Što je bolja vaša financijska situacija, to ćete ostvarivati bolje uvjete u poslovanju s bankom, ali će to uvelike olakšati i odobravanje kredita koji očekujete i tražite. **Zbog toga je nužno da se kvalitetno i odgovorno odnosite prema obvezama koje imate, ne samo po kreditima, već i u plaćanju svih vrsta računa i financijskih obveza.**

4. Za što vam je potreban kredit?

Potrebno je dobro razmisliti je li ono što namjeravate financirati kreditom uistinu nužna potreba za vas i vaše ukućane ili nije. Naime, kupovina luksuznih proizvoda ili usluga na kredit ne preporučuje se. Ako ne možete financirati primjerice odmor tekućim prihodima, a razmišljate o kreditu za skijanje ili ljetovanje, zapitajte se kako ćete ga vraćati i vrijedi li to uistinu toliko. Zadovoljavanje takvih želja povećava rashode u proračunu i rashode kućanstva dugo nakon kupovine.

Kao i kod svih drugih potrošačkih odluka, potrebno je zapitati se je li vam uistinu potrebno to što želite, a što si ne možete trenutačno priuštiti. Pod pritiskom emocija i ideje da je to uistinu potrebno, kredit se može činiti izvrsnim rješenjem – no često i posve nepotrebnim.

5. Kojem tipu osobe pripadate?

Samo zato što možete dobiti kredit, ne znači da morate potrošiti toliko. **Iskreno procijenite trebate li kredit i odlučite koliko se dobro osjećate s dugom.** Neki ljudi mogu podnijeti odricanje neko vrijeme, čak i ako vraćanje kredita uzrokuje znatno smanjenje njihovih budućih prihoda. Drugi bi pak radije živjeli skromnije, ali bez duga.

Otkrijte kojem tipu osobe pripadate prije uzimanja kredita.

6. Koliko vam je novca potrebno?

Kad ste odlučili uzeti kredit, pažljivo izračunajte koliko vam je novca uistinu potrebno i koliko će vas ta pozajmica koštati. Potreban je jasan izračun mjesečnih obveza po potencijalnom kreditu, ali nužno je istražiti možete li možda taj trošak financirati iz drugih izvora (poput štednje) ili plaćanjem karticom na rate (bez kamata). Istodobno trebate promisliti u kojem razdoblju želite i možete novac vratiti. Dulje razdoblje znači i veći trošak pozajmljivanja novca. Najbitnije je da trošak novoga kredita ne narušava vaš osobni proračun i da promislite kako možete dodatno zaraditi u tom razdoblju kako financiranje te investicije ne bi zadiralo u mjesečnu bilancu vašeg proračuna.

7. Što možete ponuditi kao osiguranje?

Ako ono što želite i planirate kupiti zahtijeva veća financijska sredstva, morate očekivati da ćete u tom kreditnom poslu morati ponuditi kolateral odnosno osiguranje da će se kredit moći naplatiti ako ga ne budete redovito otplaćivali. Kod gotovinskih kredita kolateral se ne osigurava u obliku upisa založnog prava na nekretninu (kao što je to sa stambenim kreditima), ali zahtijeva instrument osobne zadužnice prema kojoj banka može naplatiti nenaplaćena potraživanja prema korisniku kredita ne samo s njegova/njezina računa u banci već i iz bilo koje imovine (financijske i nefinancijske) koju pojedinac posjeduje.

Dobro se informirajte kako se banka planira osigurati u tom kreditnom odnosu i dobro promislite vrijedi li ono što kupujete uistinu toliko da omogućite nekome da se naplati iz svega onoga što posjedujete.

Upravljanje osobnim financijama u koracima

1. Prva važna odluka u osobnim financijama je odluka o obrazovanju i izboru karijere

Prosječna primanja visokoobrazovanih osoba su 75 posto veća nego kod onih sa srednjom stručnom spremom. Međutim, iako je obrazovanje nužan uvjet za dobivanje bolje plaćenog posla i povećanja bogatstva, nije i dovoljan uvjet. Uz isti stupanj akademskog obrazovanja, plaće se mogu razlikovati s obzirom na struku i profesiju, složenosti posla itd. Pri donošenju odluka o izboru karijere, potrebno je pravovremeno se informirati o stanju na tržištu rada, razlikama u visini plaća za pojedine djelatnosti i poslodavce, ali i o faktorima budućih promjena koje se odražavaju na potražnju za specifičnim znanjem. O detaljnim koracima u vezi s donošenjem odluka o obrazovanju ili zaposlenju informirajte se u prvom poglavlju!

2. Dobre financijske navike razvijaju se već od djetinjstva, a loše se trebaju što prije ispraviti

Dobra financijska navika jest život u skladu s mogućnostima. Roditelji bi o tome trebali podučavati djecu već od rane mladosti razvijanjem razlika između želja i potreba, određivanjem tjednog ili mjesečnog džeparca te osvještavanjem djece o potrošnji i štednji. Važno je pokazati primjerom kako se upravlja novcem. Trošenje više od iznosa budžeta loša je financijska navika koja uzrokuje financijsku ovisnost o zaduživanju. S druge strane, izdvajanje dijela prihoda (džeparca, odnosno plaće) u svrhu štednje predstavlja dobru financijsku naviku koja se uvijek isplati, a kumuliranjem nepotrošenih sredstava stvara osjećaj samopoštovanja i samoostvarenja.

3. Velike novčane zarade nemaju učinka ako se istodobno ili kasnije neadekvatno upravlja financijama

Za adekvatno upravljanje osobnim financijama počevši od kućnog budžeta pa do odluka o štednji, investiranju i zaduživanju potrebno je financijsko planiranje. Kućni budžet nije ništa drugo nego financijski plan prihoda i rashoda (izdataka) u određenom budućem razdoblju. Za njegovu izradu potrebno je pratiti i bilježiti sve prihode,

rashode i druge izdatke kako bi se što više moglo uštedjeti. Pritom potrebno je voditi računa o realnom prinosu, likvidnosti imovine (brzom i lakom pretvaranju imovine u gotovinu) te stupnju rizičnosti. Nadalje, potrebno je dobro se informirati prije svake financijske odluke (o zaduživanju, izboru oblika štednje itd.) i izbjegavati emotivno i stihijsko donošenje odluka.

4. Svaki pojedinac i svako kućanstvo treba imati fond rezervi za „crne dane“

Većina ljudi ne razmišlja o financijskoj budućnosti pa to pitanje postaje aktualno tek kada nastupe financijski problemi, na primjer u slučaju gubitka posla, bolesti ili ozljede, kao i drugih situacija koje mogu dovesti do izvanrednih financijskih izdataka ili izostanka dotadašnjih prihoda. Takav fond štednje za „crne dane“ trebao bi iznositi onoliko koliko je potrebno za pokriće iznosa tri do šest mjesečnih izdataka (uključujući rashode, ali i otplate kredita). Za takvu štednju bilo bi potrebno oko 10 % mjesečnih primanja, a važno ju je imati jer nam ona može biti korisna u teškim situacijama poput nezaposlenosti ili bolesti.

Provjerite kakav oblik štednje je za vas najpogodniji (dugoročna, kratkoročna) s obzirom na vaša primanja te kada i pod kojim uvjetima možete podizati novac prije oročenja u slučaju neke potrebe.

5. Već s prvim zaposlenjem štedite za starost!

Prosječna starosna mirovina u Hrvatskoj (puni staž) iznosi svega 3.954,34 kuna, što je oko 56,19 % prosječne neto plaće. Mladi moraju na vrijeme štedjeti za starost da bi imali financijski sigurniju starost.¹¹ To mogu npr. dobrovoljnim mirovinskim osiguranjem (na koje država isplaćuje poticajna sredstva), životnim osiguranjem s obilježjima štednje, rentnim osiguranjem itd., ali izvrstan put je i štednja u bankama, stambenim štedionicama ili ulaganje u niskorizičnu fondovsku industriju, gdje svi navedeni oblici štednje imaju smisla ako donose prinos veći od stope inflacije te kroz kapitalizaciju čuvaju i oplođuju vrijednost štednje.

---

¹¹ Podaci za veljaču, 2021., <https://www.mirovinsko.hr/hr/aktualna-statistika-za-veljacu-2021-isplata-u-ozujku-2021/148>

6. Oprezno s kreditnim karticama, dopuštenim prekoračenjem po tekućem računu i drugim oblicima zaduživanja

Kao što je već navedeno na početku ovog poglavlja, važno je voditi računa da troškovi na karticama ne budu veći od primanja. Debitne kartice omogućavaju odlazak u minus, međutim s najskupljom kamatom. Kreditne kartice i dopuštena prekoračenja, ako nema samokontrole, mogu postati instrument koji podržava prekomjernu potrošnju te različite oblike stihijske i impulzivne kupnje koje nisu potrebne i inače se ne bi dogodile. Trošenje u iznosima znatno većim od prihoda, uz istodobno povećanje duga (malo po kreditnim karticama, malo po tekućem računu) tako završava gomilanjem velikih iznosa nepodmirenih obveza (npr. dva puta većih od iznosa plaće) koji postaju sve veći teret.

7. Ne zaboravite na porez!

Porezna uprava, kao jedinstvena i samostalna upravna organizacija u sastavu Ministarstva financija, djeluje na području Republike Hrvatske i pod budnim okom promatra transakcije svojih građana. Zašto su porezi važni za državu i zašto ih mi trebamo znati? Primjerice javna rasvjeta, javni vrtići, škole, bolnice, ceste, igrališta, parkovi... Sve su to javna dobra, tj. dobra koja nam omogućava država i namijenjeno je općem i ravnopravnom korištenju građana. Javna dobra se financiraju iz državnog budžeta koji „pune“ upravo građani plaćajući razne poreze. Kako bi bili upoznati s time koje sve poreze građani plaćaju, vrlo je važna porezna pismenost.

Razlikujemo više vrsta poreza od kojih ćemo ovdje nabrojiti samo neke:

Porez na dodanu vrijednost

Porezni obveznik je svaka osoba koja samostalno obavlja bilo koju gospodarsku djelatnost bez obzira na svrhu i rezultat obavljanja te djelatnosti, svaka osoba koja povremeno isporučuje nova prijevozna sredstva (npr. građani i ministarstva), porezni obveznik koji na području Republike Hrvatske nema sjedište, poslovnu jedinicu, prebivalište ili uobičajeno boravište, a u tuzemstvu obavlja isporuke dobara ili usluga čije je mjesto oporezivanja u Republici Hrvatskoj (osim ako PDV plaća hrvatski primatelj dobara ili usluga). Porezni obveznici koji imaju sjedište u Europskoj uniji mogu u Republici Hrvatskoj imenovati poreznog zastupnika, dok porezni obveznici koji imaju sjedište izvan Europske unije moraju imenovati poreznog zastupnika kao osobu koja je obvezna platiti PDV. Tijela državne vlasti, tijela državne uprave, tijela i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, komore te druga tijela s javnim ovlastima su porezni obveznici ako obavljaju gospodarsku ili drugu djelatnost,

a neoporezivanje tih djelatnosti dovelo bi do znatnog narušavanja načela tržišnog natjecanja. Možemo uočiti da porezni obveznici i porezni nositelji nisu jednaki – npr. Konzum je porezni obveznik, ali krajnji kupac snosi trošak PDV-a. Ova pojava se zove prevaljivanje poreza.

Predmet oporezivanja su isporuke dobara, stjecanje dobara, isporuka prijevoznih sredstava, obavljanje usluga, korištenje dobara i uvoz dobara. Porezna osnovica je najčešće naknada za obavljene usluge ili vrijednost proizvoda.

Stope po kojima se oporezuje porez na dodanu vrijednost je 25 % te postoje i snižene stope od 5 % i 13 % na određene usluge i proizvode.¹² U suštini, s porezom na dodanu vrijednost susrećemo se gotovo svakodnevno kupujući namirnice, higijenske potrepštine, stvari za dom itd.

Jeste li znali da Mađarska ima najveći porez na dodanu vrijednost u Europi – čak 27 %?

Porez na dohodak

Porezni obveznici su fizičke osobe koje ostvaruju dohodak i nasljednici za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostavio do svoje smrti. Na plaće iz radnog odnosa plaća se porez na dohodak od nesamostalnog rada, gdje ovisno o visini porezne osnovice pojedinca može zahvatiti niža ili viša porezna stopa (12 %, 25 % ili 40 % za pojedinačne porezne razrede).

Izvori dohotka:

1. dohodak od nesamostalnog rada (plaće i mirovine),
2. dohodak od samostalne djelatnosti,
3. dohodak od imovine i imovinskih prava,
4. dohodak od kapitala,
5. drugi dohodak.

Stope ovise o iznosu dohotka koje osoba ostvari:

- 24 % do 360.000,00 kn godišnje (do 30.000,00 kn mjesečno),
- 36 % iznad 360.000,00 kn godišnje (iznad 30.000,00 kn mjesečno).

¹² <https://www.zakon.hr/z/1455/Zakon-o-porezu-na-dodanu-vrijednost->

8. Izradite svoju tablicu za vođenje kućnog budžeta!

Sređivanje obiteljskog budžeta nije lagan posao. Najteže je pogledati istini u oči i staviti na papir (odnosno u računalo) sve prihode i sve rashode te stanja po svim računima. **Stoga, predlažemo vam da izradite tablicu za planiranje kućnog budžeta (možete se koristiti Excelom ili jednostavno stavite troškove na papir).** Smisao praćenja troškova je njihovo kasnije planiranje. Nije moguće učinkovito planirati ako se ne zna koliko se zaista i na što troši. S vremenom ćete steći osjećaj koliko i na što trošite te pokušajte se držati tih okvira. Pokušajte voditi tablicu barem jedan mjesec kako biste obuhvatili sve troškove.

Uz upravljanje troškovima, potrebno je imati i plan za štednju odnosno investiranja. Samo praćenje koliko se novca na što potrošilo niti će promijeniti potrošačke navike niti će zbog toga na kraju mjeseca biti više novca na računu. **Ono što praćenje troškova omogućava jest dobivanje informacije koliko se zaista troši te želi li se i dalje toliko novca trošiti na određenu kategoriju.** Tablica omogućava pravovremeno planiranje svog budžeta i odvajanje na stranu viška novca koji će se ostvariti, a u svrhu podmirenja minusa.

Primjeri iz prakse

Slučaj br. 1 – Kako otplatiti dugove?

Obitelj Marić živi u Osijeku te sastoji se od 5 članova – roditelji Stjepan i Mirjana te troje djece Luka, Andrija i Nikolina. Od kada znaju za sebe, Stjepan i Mirjana svakog mjeseca „krpaju kraj s krajem“. Ni sami nisu sigurni na što sve odlazi njihov novac s obzirom na to da nikada nisu vodili evidenciju troškova. Međutim, znaju da ih održavanje kuće, kupovina namirnica za cijelu obitelj i školovanje troje djece financijski opterećuje i „izbija“ i posljednju kunu iz njihovih novčanika. K tome, prije 2 godine pokvario im se automobil i iako nisu imali uštedevine, odlučili su se na kupnju novog. U tu svrhu podigli su kredit u banci s mjesečnom ratom od 3.000 kuna, ne razmišljajući o tome hoće li takav kredit moći otplatiti. Razmišljali su i o kupovini rabljenog automobila, međutim od te su ideje odustali i kasnije požalili zbog toga... Nije lako otplaćivati mjesečnu ratu kredita od 3.000 kuna s prosječnim hrvatskim plaćama. Što se tiče štednje, nikada joj nisu vidjeli svrhu jer su imali stav da nemaju dovoljno novca da bi se išta stavilo „sa strane“, za crne dane. Ono malo novca što im ostane od plaće potroši se u kafiću s prijateljima ili u kladionici. Na svim karticama Stjepan i Mirjana već su u toliko velikom minusu da se boje pogledati izvod računa, stoga otplatu tog minusa ostavljaju za budućnost. Mogli bismo reći da je ova obitelj upala u začarani krug dužničkog ropstva. I kako to obično biva, baš kada su se najmanje nadali, došlo je vrijeme za popravak krova obiteljske kuće stare oko 50 godina. Uštedevine nemaju, a kreditu se još ne nazire kraj. Stjepan i Mirjana tada shvaćaju da trebaju objektivno sagledati svoju financijsku situaciju. Žele procijeniti koji su im troškovi zaista nužni, u čemu griješe u postupanju s novcem i kako da napokon izađu iz začaranog kruga trošenja i zaduživanja.

Kako Marići mogu staviti svoje financije pod kontrolu?

Kako bismo mogli upravljati vlastitim sredstvima, prvi korak je osvijestiti na što trošimo novac. Pred obitelji Marić nije lagan korak. **Moraju sjesti i staviti sve svoje prihode (sredstva koja zarađuju) i rashode (sredstva koja troše) na papir kako bi uopće imali ideju oko toga na što im novac odlazi.** Za mnoge ljude to je vrlo bolan pothvat jer u tom trenutku postaju svjesni određenih životnih navika koje im stvaraju novčane poteškoće. Kao i u svakom aspektu, kako bismo mogli uvesti nove životne navike, najprije je potrebno osvijestiti što nas u tome koči.

Marići počinju stavljati svoje troškove na papir kako bi konačno shvatili na što im odlaze novci i koliko si toga realno mogu priuštiti. Brižno tri mjeseca bilježe sve troškove koje imaju u zajedničku bilježnicu.

Pokušavaju se sjetiti svih troškova koje imaju poput: rate kredita, režija i drugih troškova održavanja kuće, troškova hrane, izdataka za školovanje djece, troškova za izlaske i druženja i slično.

S obzirom na to da su u dugovima, Marići odlučuju da je vrijeme da ih počnu otplaćivati kako bi izašli iz dužničkog ropstva. Odlučili su da će početkom mjeseca najprije platiti ratu kredita i jedan određeni iznos uplatiti kako bi pokrili dugove na kreditnoj kartici, nakon čega ju planiraju zatvoriti. Nakon prvotnog plana shvaćaju da im neće ostati dovoljno sredstava da pokriju svoje mjesečne troškove i da vrlo teško mogu uložiti i za ratu kredita i za dugove na kreditnoj kartici. Marići odlučuju da će prodati automobil te eventualno kasnije odlučiti se za kupnju nekoga rabljenog, lošijeg, ali ekonomski isplativijeg automobila koji će moći lakše financirati.

Marići također shvaćaju da im dosta troškova odlazi na kupnju namirnica jer odlaze u trgovinu neplanski po više puta tjedno. S obzirom na to da su vrlo ozbiljni u svojim nastojanjima da budu racionalni, odlučuju da će ići u veliku obiteljsku kupnju jednom tjedno. Određuju točan iznos koji mogu potrošiti na tjednoj i mjesečnoj razini, a koji se temelji na detaljnom popisu potreština svakog člana kućanstva. Također, dogovaraju se da će svakog tjedna jedna osoba pratiti letke s akcijama iz trgovina kako bi dio artikala koje žele mogli kupiti po nižoj cijeni. Znaju da im za ovo treba puno discipline tako da se trude da svakog tjedna procijene što im točno treba kako bi izbjegli nepotreban dodatan odlazak u trgovinu.

Marići također shvaćaju da više kava/piva tjedno koje svatko popije, kada se stavi na papir, odnosi značajan iznos novca. Taj dio im teško pada jer im treba druženje s prijateljima i ne žele biti izolirani. Zaključuju da će pokušati organizirati druženja kod kuće umjesto da odlaze u obližnji kafić i tamo troše novce. Namirnice potrebne za druženja će rasporediti po jednom tjednom odlasku u trgovinu kako bi uhvatili akcije potrebnih proizvoda te ravnomjerno i racionalno trošili, a opet kupili sve što im je potrebno.

Nakon prodaje automobila Marići zatvaraju kredit i pokrivaju troškove. S obzirom na sve komplikacije ostaje im značajno smanjeni iznos novca jer automobil nisu mogli prodati po većoj cijeni s obzirom na to da je izlaskom iz salona izgubio oko 70 % svoje prvobitne vrijednosti. Odlučuju da će neko vrijeme živjeti bez automobila, a ako im baš zatreba za nešto važno, zamolit će susjede da ih prevezu.

Nakon svih ovih odluka Marići se također dogovaraju da će pokušati pronaći neke honorarne poslove, a da će starija djeca tijekom ljetnih praznika pokušati naći neke izvore zarade za džeparac.

S uvedenim novim mjerama Marićima konačno ostaju sredstva na kraju mjeseca te počinju štedjeti za krov. Zajednički odlučuju o tome koliki će iznos staviti na štednju za popravak krova.

Slučaj br. 2 – Što nakon zatvora?

Jurica V. radio je u jednoj tvornici u blizini Zagreba dvije godine. Primao je plaću nešto manju od hrvatskog prosjeka i s time uspijevao pristojno živjeti, s obzirom na to da živi sam i sav novac troši na sebe. Ipak, nakon nekoga vremena primijetio je da u tvornici svakoga dana ostane malo materijala za koji mu je kolega rekao da se navodno može prodati po pristojnoj cijeni na crnom tržištu. Pomislio je kako ne bi bilo loše staviti u džep nešto dodatnog novca i u suradnji s kolegom upustio se u novi biznis. Ubrzo više nisu prodavali samo višak materijala koji je ostajao neiskorišten u proizvodnji, nego su počeli krasti i puno više od toga. Poduzeću je to prouzročilo znatne gubitke u vrijednosti od nekoliko stotina tisuća kuna, koje je primijetio i poslovođa. Vrlo brzo otkrilo se tko je mjesecima potkradao poduzeće, podnesena je prijava te Jurica i njegov kolega završili su u zatvoru, a osim toga morali su i vratiti sav ukraden novac. Kako bi otplatio poduzeću sav novac koji je ukrao, Jurica se morao zadužiti i još će godinama izdvajati tisuće kuna kako bi otplatio cijeli dug. Po izlasku iz zatvora, pokušavao je pronaći novo zaposlenje, međutim svi su ga poslodavci tražili „potvrdu o nekažnjavanju” i to ga je jako mučilo. Kako će im objasniti da je proveo dvije godine na izdržavanju kazne zatvora? Osim toga nije znao odakle bi krenuo i kome bi se obratio. Počeo je imati probleme sa spavanjem i osjećao se bezvrijedno i izgubljeno. Nije očekivao da će ga nešto toliko, za njega bezazleno, poput uzimanja viška materijala dovesti do ovakve životne situacije u kojoj se više nije snalazio.

Što Jurica može učiniti?

Za početak Jurica može izvaditi „potvrdu o nekažnjavanju”. Izraz potvrda o nekažnjavanju se kolokvijalno često koristi umjesto uvjerenja da se ne vodi kazneni postupak, međutim potvrda koja se tako zove ne postoji. Uvjerenje o nekažnjavanju koje zapravo najčešće traže poslodavci odnosi se na činjenicu da se protiv osobe trenutačno ne vodi kazneni postupak. Jurica, kao i svi drugi građani, može uvjerenje dobiti posredstvom platforme e-Građani ili na općinskom sudu. Za potrebe

zaposlenja Jurica je, kao i svi drugi građani, oslobođen plaćanja biljega te uvjerenje za njega je potpuno besplatno. Većina poslodavaca kojima će se Jurica obraćati traži upravo ovu vrstu potvrde.

Jurica također može potražiti pomoć i podršku u svom procesu resocijalizacije.

Za početak može se obratiti savjetniku s HZZ-a za pronalazak zaposlenja. U nekim gradovima postoje savjetnici koji su posebno zaduženi za bivše zatvorenike i zatvorenice. Jurica može provjeriti u uredu HZZ-a koji je njemu nadležan koje mogućnosti ima. Također, Jurica može samostalno istraživati što bi sve volio raditi i koje su mu mogućnosti. Može pretraživati različite internetske stranice (neke od njih su navedene u ovom priručniku) kako bi saznao koje se sve usluge nude, što on zapravo želi i koje se trenutačne mogućnosti nude na tržištu rada. Kako bi sve to uspio, Jurica se mora osjećati dobro te vjerovati u sebe i svoje sposobnosti. Jurici treba podrška i pomoć da osvijesti koje vještine ima te da počne vjerovati u sebe, ali i da može normalno funkcionirati (spavati, osjećati se sigurno i biti svjestan svojih osjećaja i potreba). Postoji cijeli niz mjesta gdje bi Jurica mogao potražiti pomoć. Može ih pronaći u adresaru internetske stranice kakodalje.eu koja je namijenjena svim počiniteljima kaznenih djela. Također, Jurica može otići u Centar za socijalnu skrb kako bi zatražio zajamčenu minimalnu naknadu dok ne pronađe zaposlenje, ali i ostvariti pomoć i podršku. Podršku može dobiti i u udrugama koje se bave pružanjem podrške osobama kao što je Jurica.

Jurica nije sam. Može potražiti pomoć i podršku, samo ju mora znati tražiti. Za sve dodatne informacije Jurica može posjetiti kakodalje.eu.

Napomena: navedeni primjeri su izmišljeni, međutim ilustriraju stvarne probleme koji su prisutni u našem društvu.

Literatura

Andragog – Pučko otvoreno učilište (2017) *Obrazovanje odraslih* [online] Dostupno na: <https://www.andragog.hr/obrazovanje-odraslih/> (Datum pristupa: 10. 12. 2020.).

Barbić, D. i Lučić, L. (2018) *Financijska pismenost i odgovorna potrošnja u svakodnevnom životu*. Zagreb: Narodne Novine.

Barbić, D. (2017) *Pametno sa svojim novcem: vodič o osobnim financijama za građane*. Zagreb: Štedopis, Institut za financijsko obrazovanje.

Ekonomska klinika (n. d.) *Tekući i žiro račun – koja je razlika?* [online] Dostupno na: <https://www.ekonomska-klinika.hr/2020/01/30/tekuci-ziro-racun-razlike/> (Datum pristupa: 15. 01. 2021.).

Haney, C. (2001) *The Psychological Impact Of Incarceration: Implications For Post-Prison Adjustment*. [online] ASPE. Dostupno na: <https://aspe.hhs.gov/basic-report/psychological-impact-incarceration-implications-post-prison-adjustment> (Datum pristupa: 15. 02. 2021.).

Hrvatski zavod za zapošljavanje (2021) *Alati za upravljanje karijerom* [online] Dostupno na: <https://e-usmjeravanje.hzz.hr/> (Datum pristupa: 1. 02. 2021.).

Hrvatski zavod za zapošljavanje (2021) *Mjere krojene za vas* [online] Dostupno na: <https://mjere.hr/> (Datum pristupa: 01. 02. 2021.).

IPS Konzalting (2020) *Koraci i dokumentacija za otvaranje OPG-a*. [online] Dostupno na: <https://ips-konzalting.hr/blog/ips-novosti-8/post/koraci-i-dokumentacija-za-otvaranje-opg-a-382> (Datum pristupa: 17. 02. 2021.).

Internetska stranica Udruge Strujni krug [online] Dostupno na: <https://www.strujnikrug.hr/> (Datum pristupa: 20. 02. 2021.).

Gračanin, M. (2019) *Kako koristiti revoluciju – digitalni pametni mobilni novčanik koji sada podržava i kunu* [online] bug.hr Dostupno na: <https://www.bug.hr/savjeti/kako-koristiti-revoluciju-digitalni-pametni-mobilni-novcanik-koji-sada-podrzava-i-9665> (Datum pristupa: 15. 02. 2021.).

Granić, M. (n. d.) Ovisnost o kocki – kako prestati? Kreni zdravo [online] Dostupno na: https://www.krenizdravo.hr/zdravlje/mentalno_zdravlje/ovisnost-o-kocki-kako-prestati (Datum pristupa: 28. 01. 2021.).

Minimax (2018) Što trebate znati ako otvarate OPG? [online] Dostupno na: <https://www.minimax.hr/blog-sto-trebate-znati-otvarate-opg/> (Datum pristupa: 17. 02. 2021.).

Ministarstvo poljoprivrede (n. d.) Pitanja i odgovori [online] Dostupno na: <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/obiteljska-poljoprivredna-gospodarstva/pitanja-i-odgovori/1322> (Datum pristupa: 17. 02. 2021.).

MojPosao – Budućnost zapošljavanja (2021) EduCentar [online] Dostupno na: <https://www.educentar.net/> (Datum pristupa: 01. 02. 2021.).

MojPosao – Budućnost zapošljavanja (2021) Kalkulator za izračun plaće [online] Dostupno na: <https://www.moj-posao.net/Kalkulator-Placa/> (Datum pristupa: 01. 02. 2021.).

MojPosao – Budućnost zapošljavanja (2021) Moja plaća [online] Dostupno na <https://www.mojaplaca.hr/istravanje-placa> (Datum pristupa: 01. 02. 2021.).

MojPosao – Budućnost zapošljavanja (2021) Savjeti za traženje posla i karijeru. [online] Dostupno na: <https://www.moj-posao.net/Savjeti/> (Datum pristupa: 01. 02. 2021.).

Novac.net (n. d.) Vrste kartica [online] Dostupno na: <http://novac.net/help-info/vrste-kartica/> (Datum pristupa: 15. 01. 2021.).

Pastuović, N. (1999) *Edukologija: integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja*. Zagreb: Znamen.

Power, A. (2019) Mental Health After Prison: What I Wish You Knew. [online] Thriveglobal.com. Dostupno na: <https://thriveglobal.com/stories/mental-health-after-prison-what-i-wish-you-knew/> (Datum pristupa: 15. 06. 2020.).

Sarlota (2015) Kockanje [online] Sirius.hr Dostupno na: <https://centar-sirius.hr/kockanje/> (Datum pristupa: 28. 01. 2021.).

Srednja.hr (2016) Hrvatska lutrija srušila mitove o kockanju [online] Dostupno na: <https://www.srednja.hr/novosti/hrvatska-lutrija-srusila-mitove-o-kockanju/> (Datum pristupa: 15. 01. 2021.).

Vrbošić, A. i Princi Grgat, D. (2014) *Osobne financije – kako biti i ostati u plusu*. Zagreb: Školska knjiga.

Žene i Novac (n. d.) 20 mitova o novcu – Trebamo li imati sreće kako bismo se obogatili i jesu li svi bogataši pohlepni? [online] Dostupno na: <https://www.zeneinovac.com/20-mitova-o-novcu-trebamo-li-imati-srece-kako-bismo-se-obogatili-i-jesu-li-svi-bogatasi-pohlepni/> (Datum pristupa: 15. 01. 2021.).

2021 GODINA RODE

Za više informacija o
EU fondovima posjetite:
<http://www.strukturnifondovi.hr>
<http://www.esf.hr>

